

ΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΝΙΚΟΥ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ
ΓΙΑ 8 ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΜΕΣΟ

1. ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ, ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

- Υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου στο δήμο
- Ανάρτηση των πρακτικών των συνεδριάσεων στο διαδίκτυο
- Θεσμοθέτηση ουσιαστικών δημόσιων διαβουλεύσεων για μεγάλα έργα και μεγάλες αναπτύξεις
- Υιοθέτηση αρχών εταιρικής διακυβέρνησης
- Επίσπευση έκδοσης αδειών, να τεθούν χρονοδιαγράμματα για ανταπόκριση σε αιτήσεις από το δήμο
- Οικονομική εξυγίανση του δήμου. Μέσα από ελεγκτικές διαδικασίες να εντοπιστούν τα κακώς έχοντα και να προωθηθούν λύσεις.

2. ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΞΕΧΑΣΜΕΝΗ ΛΕΜΕΣΟ

- Προσβλητική η εικόνα εγκατάλειψης ολόκληρων περιοχών και δημιουργίας δημοτών δεύτερης κατηγορίας. Διαχρονική αποτυχία για μεθοδική αναβάθμιση των συνοικιών σε υποδομές και δίκτυα υπηρεσιών. Αντί προφάσεων, χρειάζεται αναδιάταξη προτεραιοτήτων του δήμου προς τις ξεχασμένες αυτές συνοικίες.
- Άμεση εκπόνηση πενταετούς πλάνου έργων ξεχωριστά για κάθε συνοικία από το Ζακάκι μέχρι την Αγία Φύλα. Προτεραιότητα τα έργα για: βασικά οδικά έργα, όμβρια ύδατα, πλατείες, πράσινο, εμπορική δραστηριότητα, χώροι αναψυχής και πολιτιστικών εκδηλώσεων
- Εξασφάλιση κονδυλίων μέσα από στοχευμένη και δυναμική διεκδίκηση ευρωπαϊκών και κρατικών πόρων και αύξηση εσόδων του δήμου με καλύτερη οικονομική διαχείριση και αξιοποίηση της δημοτικής περιουσίας

- Αναβάθμιση υπηρεσιών καθαριότητας, σύγχρονες λύσεις στο ψηλό κόστος αποκομιδής σκυβάλων, σχέδια διαχείρισης αποβλήτων
- Μέτρα και υποδομές άθλησης και υγιούς απασχόλησης για τους νέους σε όλες τις συνοικίες

Αναλυτικές προτάσεις:

Η ετεροβαρής ανάπτυξη του κέντρου σε βάρος της περιφέρειας είναι καιρός να σταματήσει και οι μεγάλες συνοικίες να βγουν στο προσκήνιο. Να δοθεί προτεραιότητα στην περιφέρεια και τις γειτονιές με στόχο την ανακοπή της φθίνουσας πορείας και υποβάθμισης.

Το Κέντρο να λειτουργήσει σαν αιμοδότης της περιφέρειας και να προσδώσει ζωντάνια και ενδιαφέρον σε ολόκληρο τον αστικό ιστό, χωρίς νεκρά ή υποβαθμισμένα σημεία.

Να προωθηθούν μεγάλα έργα/προορισμοί στις συνοικίες ή σε εγγύτητα με αυτές.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΣΙΡΕΙΟΥ

Προτείνεται ένα φιλόδοξο έργο που θα αναμορφώσει την περιοχή και θα την συνδέσει με την αποκομμένη σήμερα Αγία Φύλα.

- Επανένταξη της περιοχής στον ιστό και μετατροπή της από υποβαθμισμένο σε ζωντανό τόπο συνάθροισης, άθλησης, ψυχαγωγίας. Να εξεταστεί αν η περιοχή μπορεί να λειτουργήσει σαν κόμβος διακίνησης των περιοίκων και των κατοίκων της Αγίας Φύλας.
- Δυνατή εναέρια ή/και υπόγεια σύνδεση με Αγία Φύλα.
- Οριστική επίλυση μεγάλου προβλήματος κάθετης όδευσης με ανάπλαση κυκλικού κυκλοφοριακού κόμβου.

- Διαβούλευση με τους Δημότες και προκήρυξη ανοικτού διαγωνισμού ιδεών.

ΜΕΓΑΛΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ/ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΓΙΑ ΦΥΛΑ.

Προτείνουμε μελέτη για μεγάλο κέντρο πολιτισμού στα υψώματα της Αγίας Φύλας. Θα μπορούσε να είναι μεγάλο λαξευτό αμφιθέατρο (θέατρο βράχων) ή θέατρο με μεταλλικές κερκίδες, εξασφαλίζοντας στο κοινό την καταπληκτική ανοικτή θέαση της Λεμεσού.

Προκρίνεται η Αγία Φύλα επειδή

- Μαζί με την ευρύτερη περιοχή βορειότερα συγκεντρώνει μεγάλο μέρος του πληθυσμού του Δήμου.
- Με τα τελευταία μεγάλα οδικά έργα η συνοικία αποκόπηκε οδικά από το κέντρο.
- Η αδυναμία του Δήμου να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του, δημιούργησε μεγάλη απογοήτευση στους κατοίκους.

ΠΛΑΤΕΙΕΣ ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΗΣ/ ΚΕΝΤΡΑ

Η γραμμική χωροθέτηση των εμπορικών και ψυχαγωγικών λειτουργιών κατά μήκος μακρών και πλατειών κυκλοφοριακών αξόνων (Αγίας Φυλάξεως και Μακεδονίας, Λεωφόρος Ομονοίας, Φραγκλίνου Ρούζβελτ κλπ) αποδείχτηκε στην πράξη καταστροφική για τις συνοικίες, αφού οδήγησε στην αποξένωση των κατοίκων, απέκοψε τις φυσικές συνδέσεις, οδήγησε σε κυκλοφοριακή ασφυξία και επέφερε περιβαλλοντική υποβάθμιση .

Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα ο μεγάλος άξονας της Αγίας Φυλάξεως, γύρω από τον οποίο περιστρέφονται σχεδόν όλες οι λειτουργίες των μεγάλων συνοικιών του Καψάλου, Πέτρου και Παύλου και Αγίας Φύλας και Φραγκλίνου Ρούσβελτ στην περίπτωση του Ζακακίου.

Προτείνουμε το σχεδιασμό στις μεγάλες συνοικίες **τοπικού κέντρου/πλατείας** συνάθροισης, ψυχαγωγίας και πολιτιστικών εκδηλώσεων. Σε περίπτωση που αυτό δεν είναι δυνατόν, θα μπορούσε ένας εσωτερικός συνδετήριος δρόμος να μετατραπεί σε τοπικό εμπορικό και ψυχαγωγικό άξονα (πχ Κρήτης στον Κάψαλο, Πέτρου Τσίρου στην Πέτρου και Παύλου κ.ο.κ), ο οποίος να λειτουργεί σαν τόπος συνεύρεσης της γειτονιάς.

Παραθέτουμε πιο κάτω κάποιες σκέψεις και εισηγήσεις για πιθανές λύσεις, οι οποίες ασφαλώς θα χρειαστούν περαιτέρω επεξεργασία.

Αγία Φύλα: Να προχωρήσει η ανάπτυξη του παραδοσιακού πυρήνα γύρω από μεγάλη εκκλησία με σκοπό να γίνει ο τόπος κοινωνικής συνάθροισης, ψυχαγωγίας και πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Παράλληλα

- Να γίνει ανάπτυξη και στο τμήμα του άξονα που γειτνιάζει με διαπλάτυνση και δεντροφύτευση πεζοδρομίων,
- Επικάλυψη οδοστρώματος με ελαφριά πλακόστρωση/λιθόστρωση αντί ασφάλτου.
- Κατάλληλη σήμανση , επίπλωση και φωτισμός της περιοχής.

Άγιος Ιωάννης: Σημειώνουμε ότι για την περιοχή της Μισιαούλη και Καβάζογλου, κάποια πράγματα έχουν αρχίσει να δρομολογούνται. Η ουσιαστική ανάπτυξη της περιοχής αυτής μπορεί να δώσει λύσεις στη χαώδη συνοικία του Αγίου Ιωάννη που παραμένει ασύνδετη και χωρίς προσανατολισμό.

- Προτεραιότητα στη φυσική κίνηση των πεζών και ποδηλατών με πλατειούς πεζόδρομους/ποδηλατόδρομους και δεντροφυτεύσεις
- Να ενθαρρυνθούν δραστηριότητες ήπιας ψυχαγωγίας και συνάθροισης.
- Εξωραϊσμός όψεων με παροχή κινήτρων και ένταξη νεκρών σημείων
- Κατάλληλος φωτισμός, επίπλωση και σηματοδότηση.
- Κάθετοι πράσινοι πεζόδρομοι/ ποδηλατόδρομοι προς την Φραγκλίνου Ρούζβελτ θα προσανατολίσουν την περιοχή προς τη θάλασσα.

Η περιοχή του ξενοδοχείου Πεύκος και του Δ' Δημοτικού Σχολείου Λεμεσού θα μπορούσε να λειτουργήσει σαν κέντρο, με τη συμμετοχή βέβαια και των χώρων του σχολείου. Αυτοί μπορεί να εντάξουν θαυμάσια λειτουργίες ελεύθερης και ανοικτής άθλησης των κατοίκων και χωροθέτηση οργανωμένων υπόγειων χώρων στάθμευσης.

Ζακάκι: Ολόκληρη η συνοικία αναπτύσσεται εκατέρωθεν του άξονα Φραγκλίνου Ρούζβελτ, στον οποίο η διακίνηση πεζών είναι σπάνια και οι τόποι συνάθροισης ανύπαρκτοι. Παρουσιάζει επίσης πολλά νεκρά και υποβαθμισμένα σημεία.

Η περιοχή της Εκκλησίας Αγίας Βαρβάρας και των Σχολείων μπορεί με την κατάλληλη ανάπτυξη να λειτουργήσει σαν τόπος/κέντρο της συνοικίας.

Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να μελετηθούν και τα εξής:

- Ανάπλαση του δρόμου με πλατειούς πράσινους πεζόδρομους και ποδηλατόδρομους.
- Κίνητρα για ένταξη νεκρών σημείων,
- Κατάλληλη επίπλωση, φωτισμός και σηματοδότηση.
- Δημιουργία πράσινων δίοδων προς το λιμάνι και τη θάλασσα, που θα προσδώσουν στη συνοικία προσανατολισμό.
- Συμμετοχή προαυλίου εκκλησίας και σχολικών χώρων με υπαίθριους χώρους συνάθροισης και χώρους άθλησης.

Αγιος Νικόλαος: Η εικόνα που παρουσιάζει σήμερα η Γρίβα Διγενή είναι απελπιστική. Χωρίς καμιά συνοχή και ύφος, με ετερόκλητα αρχιτεκτονικά στοιχεία και αντί πρασίνου πλήθος εμπορικών πινακίδων, δεν προσελκύει κανένα περιπατητή. Ο δρόμος αυτός θα μπορούσε να λειτουργήσει σαν άξονας συνάθροισης και προσανατολισμού της μεγάλης συνοικίας.

- Ανάπλαση οδοστρώματος με πλατεία πεζοδρόμια, δενδροφυτεύσεις και ποδηλατόδρομο.
- Απομάκρυνση όλων των παράτυπων και αντιαισθητικών κατασκευών και πινακίδων και κίνητρα για εξωραϊσμό όψεων και αναβάθμιση υποβαθμισμένων σημείων.
- Κατασκευή κολπίσκων με χώρους στάθμευσης κατά μήκος του οδοστρώματος.
- Δημιουργία πράσινων κάθετων φυσικών δίοδων προς το θαλάσσιο μέτωπο.

Σαν κέντρο της περιοχής μπορεί να λειτουργήσει η περιοχή μεταξύ κοιμητηρίου και εκκλησίας στη βόρεια πλευρά του δρόμου και του πάρκου με το μνημείο αντιστασιακών απέναντι.

Τσιφλικούθκια - Ομόνοια: Η μεγάλη περιοχή στη συμβολή των Φραγκλίνου Ρούζβελτ και Δημοκρατίας που φιλοξενεί τα μεγάλα δημόσια κτήρια της Υδατοπρομήθειας, των ΚΑ, ΦΠΑ και ΣΑΛΑ, τα γήπεδα μπάσκετ ΑΕΛ και Απόλλωνα, τα γήπεδα τέννις του Limassol Sporting Club και τους μεγάλους δημόσιους χώρους στάθμευσης στα βόρεια, φωνάζει από μόνη της για μια μεγάλη ανάπλαση με

- Ενοποίηση των χώρων σε ένα μεγάλο αθλητικό/πολιτιστικό πάρκο που θα αναβαθμίσει την περιοχή και θα την κάνει προορισμό όχι μόνο για πληρωμή οφειλών και έκδοση τίτλων ιδιοκτησίας.
- Ένταξη άνετων χώρων στάθμευσης, ικανών να καλύψουν τις ποικίλες λειτουργίες.
- Σύνδεση της περιοχής με πράσινη πεζή δίοδο προς τη θάλασσα μέσω οδού Δημοκρατίας (παράλληλα με τον παραπόταμο Γαρύλλη), που να επεκτείνεται και βορειότερα προς τη Λεωφ. Μακαρίου. Επίσης σύνδεση με Μισιαούλη και Καβάζογλου στην περιοχή του Σχολείου.

Οι πιο πάνω προτεινόμενες αναπλάσεις θα απαιτήσουν επίπονη σχεδίαση και διαβουλεύσεις, αλλαγές στο χάρτη χρήσεων και τις πρόνοιες του Τοπικού Σχεδίου Λεμεσού και γιγάντια προσπάθεια ανατροπής τετελεσμένων ολόκληρων δεκαετιών. Επομένως θα απαιτήσουν χρόνο, χωρίς όμως να αποκλείονται μικρότερης κλίμακας άμεσες “ανακουφιστικές” παρεμβάσεις, ενταγμένες όμως στο κάδρο της μεγάλης εικόνας.

ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ / ΠΟΔΗΛΑΤΟΔΡΟΜΟΙ

Οι μοναδικές συνδέσεις μεταξύ των μεγάλων συνοικιών και του κέντρου είναι οι μεγάλοι γραμμικοί άξονες που αναφέραμε πιο πάνω και οι οποίοι κατασκευάστηκαν για να υπηρετήσουν μόνο τις μηχανοκίνητες οδεύσεις και σε καμιά περίπτωση τις φυσικές κινήσεις. Η πόλη μας γενικά (όπως όλες οι πόλεις της Κύπρου) φαίνεται να φτιάχτηκε τις τελευταίες δεκαετίες στα μέτρα του αυτοκινήτου και όχι του ανθρώπου που την κατοικεί.

Αλλάζουμε φιλοσοφία και θέλουμε

- Οι συνδετήριοι άξονες να μετατραπούν σε πράσινες διαδρομές και να εντάξουν ποδηλατόδρομους, δίνοντας έτσι χώρο και στη φυσική κίνηση.
Η προσπάθεια αυτή δεν θα είναι καθόλου εύκολη, αφού τα νέα μεγάλα οδικά έργα που είτε έγιναν είτε προωθούνται έχουν σαν επίκεντρο την μηχανοκίνητη κίνηση και δημιουργούν συνεχώς νέα τετελεσμένα. Θα μπορούσε αντί νησίδων να μελετηθεί η διαπλάτυνση τουλάχιστον του ενός πεζοδρομίου, με πράσινη διαχωριστική λωρίδα και ποδηλατόδρομο .
- Κατασκευή κολπίσκων με χώρους στάθμευσης κατά μήκος εμπορικών αξόνων
(Αγίας Φυλάξεως, Μακεδονίας, Γρίβα Διγενή, Φραγκλίνου Ρούζβελτ κλπ), προς διευκόλυνση εμπορικής κίνησης και κατευνασμό ταχυτήτων προς όφελος των φυσικών κινήσεων.

ΠΡΑΣΙΝΟ/ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η απουσία στοχευμένης πολιτικής πρασίνου στις συνοικίες είναι παραπάνω από εμφανής.

Το φαινόμενο των διάσπαρτων υποβαθμισμένων έως εγκαταλειμμένων πάρκων στις γειτονιές είναι σύνηθες.

Στόχος να ξαναφέρουμε τη φύση μέσα στην πόλη με

- Αξιοποίηση υποβαθμισμένων πάρκων με εμπλουτισμό πρασίνου και ένταξη νέων λειτουργιών, όπως άθλησης,

παιγνιδιού και ψυχαγωγίας και μικρών οργανωμένων καλλιεργειών από τη γειτονιά.

- Πρόνοια στο Τοπικό Σχέδιο για πλατύτερα πεζοδρόμια κατά το διαχωρισμό οικοπέδων και υποχρεωτική ζώνη πρασίνου μεταξύ δρόμου και πεζοδρομίου.
- Αλλαγή πολιτικής πρασίνου στο Τοπικό Σχέδιο, με στόχο την ενοποίηση χώρων πρασίνου και τη δημιουργία μεγαλύτερων και βιώσιμων πάρκων
- Τη μεταμόρφωση των γειτονιών σε κυψέλες πρασίνου και ήπιας διακίνησης οχημάτων με ιεράρχηση αμαξητών δρόμων και δημιουργία πράσινου οδικού δικτύου με ελαφριές πλακοστρώσεις. Αυτό θα χρησιμοποιείται για μηχανοκίνητες κινήσεις αποκλειστικά από τους κατοίκους

Θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σαν πρότυπο η συνοικία της **Ομόνοιας**, η οποία δεν συνδέει, αλλά περικλείεται στο μεγαλύτερο μέρος της από συνδετήριους άξονες (Πάφου, Ομονοίας, Φραγκλίνου Ρούζβελτ και Μίλτωνος). Θα μπορούσε έτσι να μεταμορφωθεί από γειτονιά πανομοιότυπων πληκτικών και χωρίς προσανατολισμό ασφαλτόδρομων, σε μια κηπούπολη πρότυπο, με την παράλληλη αξιοποίηση και ενοποίηση με πράσινες διαδρομές των πολλών διάσπαρτων πάρκων που περικλείει.

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

- Σχεδιασμός αθλητικών κέντρων στις συνοικίες.
- Η συμμετοχή σχολικών χώρων θα διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό. Επιμένουμε σε αυτό, γιατί η εύρεση ελεύθερων χώρων είναι συνήθως αρκετά δύσκολη έως αδύνατη, όπως και οι απαλλοτριώσεις. Οι μεγάλοι ελεύθεροι σχολικοί χώροι δεν πρέπει να μένουν αδρανείς και αναξιοποίητοι, αλλά να χρησιμοποιούνται από τους δημότες, με γνώμονα ασφαλώς το δημόσιο συμφέρον, αλλά και την αναβάθμιση και προστασία του σχολείου της γειτονιάς.

- Αξιοποίηση μικρών υποβαθμισμένων πάρκων με ένταξη ήπιων αθλητικών δραστηριοτήτων (γήπεδα μπάσκετ, τέννις κλπ).
- Η διαπλάτυνση και φύτευση των πεζοδρομίων θα διευκολύνει τους δημότες να ασκούνται στο καθημερινά τρέξιμο και περπάτημα μέσα στις γειτονιές τους, αντί να συνωστίζονται όλοι στο παραλιακό μέτωπο.

ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΛΕΜΕΣΙΑΝΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΓΕΙΤΟΝΕΙΑΣ

Στα υψώματα της Αγίας Φύλας, Εκάλη, Πέτρου και Παύλου, Κάψαλο και αλλού, υπάρχουν εξαιρετικές νεώτερες γειτονιές με επικρατούσα χρήση την πανταχόθεν ελεύθερη μεμονωμένη κατοικία. Δυστυχώς και εδώ παρατηρήθηκε αλλοίωση χαρακτήρα και υποβάθμιση, με τη χωροθέτηση ογκωδών πολυκατοικιών, ακόμη και σε υψώματα και την παράλληλη εισβολή αριθμού οχημάτων, δυσανάλογου με την μικροκλίμακα της γειτονιάς.

Γίνεται εισήγηση

- Να καταγραφούν και χαρακτηριστούν οι αξιόλογες γειτονιές με επικρατούσα χρήση τις μεμονωμένες κατοικίες (η διπλοκατοικίες).
- Να ενσωματωθεί στο Τοπικό Σχέδιο πλαίσιο αρμονικής ένταξης των νέων κτηρίων, στις γειτονιές, αφού πρώτα καθοριστεί ο ιστορικός χαρακτήρας και το αρχιτεκτονικό ύφος της κάθε περιοχής.

3. ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΟ ΚΑΙ ΕΛΛΕΙΨΗ ΧΩΡΩΝ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ

- Τεράστιο πρόβλημα λόγω αμέλειας του δήμου να προωθήσει έγκαιρα λύσεις παράλληλα με τις αναπτύξεις στο κέντρο και στο παραλιακό μέτωπο
- Χάθηκαν μόνιμα ευκαιρίες για περιμετρικούς χώρους στάθμευσης
- Σοβαρή και δυναμική προσέγγιση με άμεσες και μακροπρόθεσμες λύσεις στη βάση ειδικών κυκλοφοριακών μελετών, σε 5 επίπεδα:
  - Εξασφάλιση χώρων στάθμευσης σε υφιστάμενες και νέες ιδιωτικές αναπτύξεις μέσα από σύστημα παροχής κινήτρων
  - Ανασχεδιασμός των δρομολογίων των λεωφορείων
  - Υποδομές και ενθάρρυνση χρήσης ποδηλάτου και πεζοκίνησης
  - Μέτρα κυκλοφοριακής διαχείρισης (μονοδρομήσεις, περιορισμός προσβάσεων, ρυθμίσεις στάθμευσης σε κύριους δρόμους, κλπ)
  - Κατασκευή πολυώροφων χώρων στάθμευσης σε στρατηγικά σημεία

Αναλυτικότερα για τους χώρους στάθμευσης:

Οι μικροί και διάσπαρτοι χώροι στάθμευσης που αυξάνονται διαρκώς αποδεικνύονται ανεπαρκείς και καθόλου λειτουργικοί. Σε πολλές μάλιστα περιπτώσεις προκαλούν αυξημένη ηχορύπανση και κυκλοφοριακή συμφόρηση.

Προτείνουμε τα εξής:

- Οργανωμένη χωροθέτηση μεγάλων πολυώροφων χώρων στάθμευσης σε κατάλληλα σημεία, κατά προτίμηση περιμετρικά του ιστορικού κέντρου, σε αντικατάσταση των μικρών ανεπαρκών και διάσπαρτων χώρων που υπάρχουν σήμερα.

- Να εξεταστεί η δυνατότητα χρήσης υπαίθριων χώρων σχολικών και δημόσιων κτηρίων για την δημιουργία υπόγειων χώρων στάθμευσης με τη μέθοδο του στρατηγικού επενδυτή, με αντάλλαγμα την τοπιοτέχνηση, αναβάθμιση και συντήρηση του χώρου. Εννοείται ότι θα προηγηθούν κυκλοφοριακές, περιβαλλοντικές και άλλες μελέτες προς αποφυγή αρνητικών επιπτώσεων. Ενδεικτικά αναφέρουμε τους υπαίθριους χώρους Α' Αστικής και Επαρχιακής Διοίκησης, Β' Αστικής, Γ' Αστικής κλπ.
- Να δοθούν κίνητρα σε ιδιώτες ιδιοκτήτες μεγάλων κατάλληλων χώρων για σχετικές αναπτύξεις.
- Δημιουργία δικτύου σύνδεσης οργανωμένων χώρων στάθμευσης με ζωτικά σημεία του κέντρου μέσω μικρών λεωφορείων (shuttle buses).
- Σύνδεση οργανωμένων χώρων στάθμευσης με κύριους κόμβους/προορισμούς με ενισχυμένο δίκτυο πεζόδρομων, ποδηλατόδρομων και πρασίνου.
- Εισαγωγή προνοιών στο «Σχέδιο Περιοχής Κέντρου» για δημιουργία φιλικότερων οργανωμένων υπαίθριων χώρων στάθμευσης με υποχρεωτικές ζώνες πρασίνου και τοπιοτέχνηση.

4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

- Στόχος: Η Λεμεσός να είναι το σημαντικότερο οικονομικό και επιχειρηματικό κέντρο της ανατολικής Μεσογείου και η δημιουργία θέσεων εργασίας.
- Ο Δήμος Λεμεσού να συντονίσει και να δημιουργήσει συνέργειες μεταξύ όλων των παραγόντων: κρατική συμμετοχή, ιδιωτική επιχειρηματικότητα, ξένες επενδύσεις, ευρωπαϊκά προγράμματα. Να δημιουργηθούν ειδικές δημοτικές επιτροπές (πχ για την Εμπορική Ναυτιλία)
- Στρατηγικός σχεδιασμός για αξιοποίηση των νέων προκλήσεων στους τομείς της βιομηχανίας, εμπορίου, τουρισμού, ενέργειας, υπηρεσιών, λιμενικών υποδομών, οικοδομικής βιομηχανίας, έρευνας και καινοτομίας και εμπορικής ναυτιλίας.
- Βασικό εργαλείο της οικονομικής ανάπτυξης της Λεμεσού είναι η συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

5. ΙΣΟΡΡΟΠΗ ΚΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

- Κανένα έργο χωρίς μελέτη οικονομικών, κοινωνικών, πολεοδομικών, πολιτισμικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
- Άμεση ολοκλήρωση διαδικασιών για το Σχέδιο Περιοχής μεταξύ μαρίνας και νέου λιμανιού, ανάδειξη παραλιακού μετώπου με πλατείες και πεζόδρομους, προστασία βιομηχανικής κληρονομιάς, μουσεία, μεικτές εμπορικές αναπτύξεις.
- Υιοθέτηση ολοκληρωμένης πολιτικής για τα ψηλά κτήρια, αποφυγή αποσπασματικών αδειοδοτήσεων
- Αναβάθμιση εμβληματικών χώρων: (Δημόσιος κήπος, Τσίρειο, ΓΣΟ, Lady's Mile, κλπ)

Αναλυτικές προτάσεις:

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Η πόλη της Λεμεσού, όπως άλλωστε όλες οι σύγχρονες πόλεις, είναι ένας πολύπλοκος ζωντανός οργανισμός, σε συνεχή εξέλιξη, με σύνθετες και διαρκώς μεταβαλλόμενες λειτουργίες.

Για τον σωστό πολεοδομικό σχεδιασμό μιας πόλης, απαιτείται να προηγηθούν αναλυτικές τεχνικές μελέτες πολεοδομικών, δημογραφικών, περιβαλλοντικών, οικονομικών, κοινωνιολογικών, κυκλοφοριακών και άλλων δεδομένων, με συνεχή ενημέρωση και ανάλυση, παράλληλη με την εξέλιξη της πόλης.

Αν και στην παρούσα φάση δεν υπάρχουν τέτοια δεδομένα διαθέσιμα, μέσα στις συνθήκες της ραγδαίας αλλά πολλές φορές ανοργάνωτης έως ανεξέλεγκτης «ανάπτυξης» της πόλης της Λεμεσού, υποβάλλουμε τις προτάσεις που διαμορφώσαμε σε σχέση με τον Πολεοδομικό σχεδιασμό και την ταυτότητα της πόλης μας.

Οραματιζόμαστε την ισορροπημένη ανάπτυξη της πόλης της Λεμεσού, που δεν θα περιορίζεται μόνο κατά μήκος του παραλιακού μετώπου και κάποιων γραμμικών αξόνων, αλλά θα απλωθεί δυναμικά στη μείζονα περιφέρεια και θα δώσει πνοή και χρώμα στις μεγάλες συνοικίες του Δήμου.

Καιρός να τεθούν στο επίκεντρο οι ανθρώπινες δραστηριότητες και ανάγκες, η προστασία, ανάδειξη και συνέχιση της ιστορίας και του πολιτισμού, η περιβαλλοντική ευαισθησία

Μόνο έτσι και με τη συμμετοχή όλων των πολιτών μπορούμε να δημιουργήσουμε μια πόλη βιώσιμη, ευημερούσα και σύγχρονη, που θα εκτιμά την ιστορία της και θα ακουμπά στο παρελθόν της, αλλά ταυτόχρονα θα δημιουργεί το δυναμικό και ιδιαίτερο παρόν της. Μια ξεχωριστή μεσογειακή παράκτια πόλη, με την ταυτότητα που όλοι επιθυμούμε.

A. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Για την υποβολή των προτάσεων μας, είναι αναγκαίο να προηγηθεί αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης και προβλημάτων και των παραγόντων που καθόρισαν την εξέλιξη της πόλης μας. Για το σκοπό αυτό χωρίζουμε τον ευρύτερο Δήμο της Λεμεσού στις ακόλουθες περιοχές, με βάση τη γεωγραφία και του ιστορικούς παράγοντες που τις διαμόρφωσαν.

- 1. Ιστορικό Κέντρο/Πυρήνας**
- 2. Ευρύτερο αστικό κέντρο**
- 3. Περιφέρεια – Μεγάλες Συνοικίες**
- 4. Παλιά Βιομηχανική Περιοχή Λεμεσού**

A1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Η περιοχή που περικλείεται μεταξύ της ακτής στο νότο, της οδού Γλάδστωνος στο βορρά, της περιοχής του Δημόσιου Κήπου στα ανατολικά και της περιοχής του Αγίου Αντωνίου στα δυτικά.

Αν και ο αστικός ιστός της Περιοχής Κέντρου Λεμεσού παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, σε γενικές γραμμές παραμένει ανοργάνωτος, ασαφής και κατακερματισμένος. Είναι ολοφάνερη η έλλειψη ορατών συνδέσεων και προσανατολισμού.

Κάποιες μεγάλης κλίμακας επεμβάσεις στον ιστορικό ιστό, όπως η επίχωση παλαιότερα και πιο πρόσφατα η ανάπλαση του Παλαιού λιμανιού, είχαν ως αποτέλεσμα την αποκοπή της σχέσης της πόλης με την θάλασσα και το λιμάνι. Ιδιαίτερα το έργο της επίχωσης εξαφάνισε κυριολεκτικά τον παλιό μόλο της Λεμεσού, που υπήρξε ο πιο σημαντικός τόπος συνάθροισης και κοινωνικής εκτόνωσης των κατοίκων της πόλης.

Τα τελευταία χρόνια γίνεται μια μεγάλη προσπάθεια τόσο από το Δήμο, όσο και από άλλους φορείς και ιδιώτες, για αναζωογόνηση του ιστορικού κέντρου και επανασύνδεσή του με το παραλιακό μέτωπο. Τα έργα ανάπλασης της ακτής με τον παράλληλο ποδηλατόδρομο, κατάφεραν να ενδυναμώσουν σημαντικά τις ανθρώπινες δραστηριότητες του περιπάτου, της αναψυχής και της άθλησης. Εντούτοις οι διαδρομές παραμένουν γραμμικές και απουσιάζουν οι συνδέσεις με το κέντρο.

Η αναζωογόνηση του κέντρου, στην οποία καταλυτικό ρόλο έπαιξε και η λειτουργία του ΤΕΠΑΚ, προκάλεσε και αρνητικές επιπτώσεις.

- Η ραγδαία ανάπτυξη των λειτουργιών του κέντρου χωρίς να προηγηθεί ο κατάλληλος σχεδιασμός, είχε σαν αποτέλεσμα μια πρωτοφανή κυκλοφοριακή ασφυξία του ιστορικού πυρήνα και την περιβαλλοντική υποβάθμισή του.
- Η υπερφόρτωση κόμβων με λειτουργίες ψυχαγωγίας, με αποτέλεσμα την συμφόρηση και την δυσκολία διακίνησης (περιοχή Α' Δημοτικής Αγοράς και Σαριπόλου).
- Απουσία στοχευμένης στρατηγικής για το πράσινο. Η απουσία πράσινων διαδρομών αποθαρρύνει τον περιπατητή να περιηγηθεί την πόλη.
- Τα νέα δεδομένα που διαμορφώθηκαν, οδήγησαν στην υποβάθμιση των οικιστικών ζωνών του κέντρου και την αποθάρρυνση νέων οικογενειών να μετοικήσουν στην περιοχή.

A2. ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΑΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Η περιοχή που εκτείνεται βόρεια της οδού Γλάδστωνος, μέχρι και τα πρώτα οικοδομικά τετράγωνα βορειότερα της Λεωφόρου Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' και ανατολικά από τις συνοικίες του Αγίου Νικολάου και Νεάπολης μέχρι τις συνοικίες του Αγίου Ιωάννη και Αγίου Αντωνίου στα δυτικά.

Οι συνοικίες Αγία Ζώνη, περιοχή Αθαναϊδείου, Καθολική, Πέτρου και Παύλου αναπτύχθηκαν την περίοδο του μοντερνισμού (των δεκαετιών 40 μέχρι το 1974) και σηματοδοτούν την περίοδο αστικοποίησης στον τόπο μας. Αποτελούν αξιόλογες οικιστικές περιοχές, με υψηλού επιπέδου κατοικίες με πανταχόθεν ελεύθερο σύστημα δόμησης και σε πολλές περιπτώσεις εξαιρετικά δείγματα μοντέρνας αρχιτεκτονικής.

Δυστυχώς η φύσκα των ακινήτων και η έκρηξη του “developing” που ακολούθησε, οδήγησε την άναρχη και βίαιη εισβολή της πολυκατοικίας, με αποτέλεσμα την αλλοίωση του χαρακτήρα της περιοχής και υποβάθμιση του επιπέδου διαβίωσης.

Η άστοχη ρυμοτόμηση της οδού Γλάδστωνος που αποτελούσε τη φυσική σύνδεση με το ιστορικό κέντρο και η άναρχη δόμηση κατά μήκος της, είχε σαν αποτέλεσμα την αποκοπή των δύο περιοχών και την κυκλοφοριακή ασφυξία στους κόμβους της Τζαμούδας, Πενταδρόμου και περιοχής Δικαστηρίου.

A3. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ – ΜΕΓΑΛΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ

Περιλαμβάνει τις πιο κάτω συνοικίες περιφερειακά του κέντρου (από ανατολικά προς δυτικά):

Νεάπολις, Άγιος Νικόλαος, Άγιος Νεκτάριος, Κάψαλος και Πέτρου και Παύλου, Αγία Φύλα , Άγιος Γεώργιος, Άγιος Ιωάννης, Ομόνοια, Άγιος Σπυρίδωνας, Ζακάκι.

Πρόκειται για περιοχές με επικρατούσα χρήση την κατοικία. Εδώ συγκεντρώνεται και η μεγάλη πλειοψηφία των δημοτών. Αναπτύχθηκαν ραγδαία με τη δημογραφική έκρηξη που ακολούθησε τα τραγικά γεγονότα του 1974. Μέχρι τότε είχαν το χαρακτήρα μικρών συνοικιών, όπου οι κάτοικοι γνωρίζονταν μεταξύ τους και οι δρόμοι διαδραμάτιζαν το ρόλο πλατείας και χώρων συνεύρεσης και κοινωνικής εκτόνωσης.

Μετά τον πόλεμο του 1974 όμως αναπτύχθηκαν άναρχα, χωρίς κανένα κεντρικό σχεδιασμό, με βάση τις πρόνοιες του τοπικού σχεδίου και του πολεοδομικού νόμου αργότερα (ψηφίστηκε το 1992) και γύρω από ατέλειωτους σε μήκος και πλάτος εμπορικούς άξονες/διχοτόμους (πχ Αγίας Φυλάξεως και Μακεδονίας στην περίπτωση του Καψάλου), κατασκευασμένους μόνο για μηχανοκίνητες κινήσεις, χωρίς καθόλου πράσινους πεζόδρομους. Αποτέλεσμα η αποξένωση των κατοίκων, η απουσία κοινωνικής συνοχής και οργάνωσης και σταδιακής υποβάθμισης.

Παρά το γεγονός ότι στις περιοχές αυτές παρατηρήθηκε οικοδομικός οργανισμός και επομένως μεγάλη οικονομική συνεισφορά, εντούτοις ο Δήμος δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του, με αποτέλεσμα να παραμένουν στο περιθώριο και να υποβαθμίζονται σταθερά τόσο κοινωνικά όσο και περιβαλλοντικά. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αυτό της Αγίας Φύλας, που παρουσιάζεται εντελώς αποκομμένη από το κέντρο, χωρίς επαρκείς υποδομές και χώρους κοινωνικής συνεύρεσης, πολιτισμού και ψυχαγωγίας.

A4. ΠΑΛΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΕΜΕΣΟΥ

Η περιοχή που περικλείεται μεταξύ της Μαρίνας Λεμεσού στα ανατολικά και του Νέου Λιμανιού στα δυτικά, Φραγκλίνου Ρούσβελτ στα βόρεια και ακτής στα νότια.

Οι Λεμεσιανοί τη θυμούνται σαν την πρώτη βιομηχανική περιοχή της πόλης η οποία φιλοξενεί πλειάδα εντυπωσιακών δειγμάτων βιομηχανικής αρχιτεκτονικής. Ευτυχώς αυτά κηρύχθηκαν πρόσφατα διατηρητέα. Ένα άλλο δυνατό στοιχείο που καθόρισε τον χαρακτήρα της περιοχής είναι η ύπαρξη του καρνάγιου, παρά την παρακμή και περιθωριοποίησή του.

Περιοχή οπτικά οικεία σε όλους τους Λεμεσιανούς, αλλά στην ουσία αποξενωμένη, αφού μετά την υποβάθμιση του βιομηχανικού της χαρακτήρα παραμένει ανένταχτη στον αστικό ιστό που την περιβάλλει.

Η περιοχή αυτή παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αφού εντάχθηκε πρόσφατα στο Σχέδιο Περιοχής Κέντρου. Η κήρυξη των βιομηχανικών κτηρίων σε διατηρητέα προσδίδει μια τεράστια δυναμική στο χώρο, ικανή να καθορίσει και τον τελικό χαρακτήρα της Περιοχής του Κέντρου.

Για την περιοχή υπάρχει σε εξέλιξη πολεοδομικός σχεδιασμός με ανάδοχο τον Δήμο Λεμεσού. Γίνονται αρκετές συζητήσεις και φυσικά οι απόψεις ποικίλουν, αφού οι δυνατότητες είναι ανεξάντλητες, αλλά οι τελικές επιλογές θα αποβούν καθοριστικές.

B. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Στην παρούσα φάση τις καταθέτουμε σε μια πιο γενική μορφή, αφού απουσιάζουν οι απαραίτητες μελέτες και δεδομένα. Εκείνο που θα πρέπει να γίνει είναι η διαμόρφωση πιο αναλυτικών και ολοκληρωμένων θέσεων, που θα περιλαμβάνουν σύνθετες σχεδιαστικές λύσεις, ενταγμένες σε ένα **Κεντρικό Σχέδιο** (Master Plan) οργανωμένης και ισόρροπης ανάπτυξης, που θα καλύπτει και την πιο απομακρυσμένη περιοχή του Δήμου Λεμεσού.

B.1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΑΣΤΙΚΟΣ ΙΣΤΟΣ

Με τους κατάλληλους σχεδιασμούς και παρεμβάσεις, μπορούμε να προσδώσουμε στον αστικό ιστό της Περιοχής Κέντρου Λεμεσού οργάνωση, ζωντάνια και προσανατολισμό.

Προτείνουμε:

- Ριζική ανάπλαση **οδού Γλάδωνος**, η οποία αποτελεί τον πιο ευαίσθητο άξονα της περιοχής, αφού αποτελεί το φυσικό όριο του ιστορικού κέντρου προς Βορρά και ταυτόχρονα τη σύνδεση του με την μεταγενέστερη επέκταση της πόλης. Θα εξεταστούν όλες οι πιθανότητες, συμπεριλαμβανομένης και της πιθανότητας μονοδρόμησης της οδού, με παράλληλη δημιουργία πλατιού πεζόδρομου στην νότια πλευρά με ενδιάμεση στενή ζώνη

πρασίνου και χώρους στάθμευσης παράλληλα του οδοστρώματος. Στόχος των πιο πάνω να επανακτήσει η οδός το χαρακτήρα ως δρόμος περιπάτου και αναψυχής.

Εννοείται ότι θα πρέπει να προηγηθεί η απαραίτητη κυκλοφοριακή μελέτη ολόκληρης της περιοχής. Η ανάπλαση θα περιλαμβάνει επανασχεδίαση των δυσλειτουργικών κόμβων Τζιαμούδας, Πενταδρόμου και συμβολής με Αγίου Ανδρέου, καθώς επίσης και την προέκταση της οδού Γλάδστωνος προς τα δυτικά (Ναυαρίνου, 16^{ης} Ιουνίου κλπ).

- Ενίσχυση αδύνατων και αποξενωμένων κόμβων και ανάδειξή τους σε τοπόσημα με κατάλληλες σχεδιαστικές παρεμβάσεις και ένταξη νέων λειτουργιών (πχ κόμβοι Αγίας Νάπας, Καθολικής, Αγίας Τριάδας, Πρυτανείας, δημοτικής βιβλιοθήκης, μεγάλος υπαίθριος χώρος στάθμευσης πίσω από ΕΣΕΛ κλπ), με παράλληλη ενδυνάμωση του υπάρχοντος δικτύου πεζών και ποδηλατικών διαδρομών/συνδέσεων, καθώς επίσης και δικτύων μαζικής μεταφοράς.
- Ενθάρρυνση ελεύθερων δραστηριοτήτων στους κόμβους/πλατείες, όπως υπαίθριες εκθέσεις, μουσικές εκδηλώσεις, υπαίθριες αγορές, καθώς και χρήσεις ψυχαγωγίας.
- Ιεράρχηση του υφιστάμενου δικτύου πεζόδρομων/ποδηλατόδρομων και οδικών αρτηριών με στόχο την ισορροπημένη συνύπαρξή τους.
- Να γίνουν ειδικές μελέτες κυκλοφοριακής αποσυμφόρησης του ιστορικού κέντρου, εξετάζοντας μεικτές ή ακόμα και περιοδικές χρήσεις υπερφορτωμένων αρτηριών (πχ μονοδρόμηση κάθετων προς την παραλία αξόνων με παράλληλη δημιουργία πεζόδρομων και ποδηλατόδρομων καθώς και λωρίδων πρασίνου). Είναι σημαντικό οι λύσεις που θα επιλεγούν μέσα από μελέτες, να εφαρμοστούν μέσα από μια δοκιμαστική-εξελικτική διαδικασία για να υπάρξει η ομαλότερη δυνατή μετάβαση στις νέες διευθετήσεις.

- Επανασχεδίαση στενών δρόμων παραδοσιακού πυρήνα με σκοπό την ενοποίηση του οδοστρώματος με τις όψεις των κτηρίων. Στόχος θα πρέπει να είναι η ενθάρρυνση πρωτίστως των πεζών και όχι των αυτοκινήτων.
Ο σχεδιασμός δαπεδοστρώσεων και επίπλωσης δημόσιων χώρων και πεζόδρομων με τρόπο που να προσελκύει την ανθρώπινη διακίνηση και δραστηριότητα και να διευκολύνει την κοινωνική επαφή. Να ενθαρρυνθεί η χρήση ντόπιων υλικών με απλό σχεδιασμό που να αναδεικνύει τα ιστορικά κτήρια και όχι να λειτουργεί ανταγωνιστικά προς αυτά.
- Ενίσχυση της αναγνωσιμότητας της πόλης και του προσανατολισμού του περιπατητή με ιεράρχηση των συνδέσεων και του πρασίνου, ανάδειξη και τονισμό των τοπόσημων, τον κατάλληλο εμπλουτισμό της “αστικής επίπλωσης” με κατάλληλες δαπεδοστρώσεις, παγκάκια, καλλιτεχνικές κατασκευές, σήμανση δαπέδων, οδική σήμανση με κατευθυντήριες και επεξηγηματικές πινακίδες, αστικό φωτισμό κλπ.

ΧΩΡΟΙ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ

Βλέπετε σχετική αναφορά στη Θεματική Ενότητα Κυκλοφοριακό- Χώροι Στάθμευσης

ΧΡΗΣΕΙΣ

Η ισορροπημένη κατανομή χρήσεων είναι αναγκαία για την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του κέντρου. Για την αρμονική συνύπαρξη των ποικίλων χρήσεων του ιστορικού κέντρου(οικιστική, τουριστική, εμπορική, ψυχαγωγία, εκπαίδευση, πολιτισμός κλπ) εισηγούμαστε τα κάτωθι τα οποία εστιάζονται στις χρήσεις που ακολουθούν φθίνουσα πορεία, την οικιστική και τουριστική:

ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ

- Ενίσχυση της οικιστικής χρήσης με την δημιουργία νησίδων κατοικίας προστατευμένων από οχληρές χρήσεις και απαλλαγμένων από αρτηρίες υψηλής κυκλοφορίας.
- Ανάπτυξη της αίσθησης του «ανήκειν» στην γειτονιά με την δημιουργία μικρών τοπικών χώρων συνάθροισης, πολιτισμού, αθλητισμού και εκπαίδευσης.
- Ενίσχυση των πεζοδρομήσεων και πρασίνου.
- Ελεγχόμενη διακίνηση και στάθμευση οχημάτων με προτεραιότητα στους κατοίκους της γειτονιάς.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ

- Ενθάρρυνση δημιουργίας μικρών ξενοδοχειακών μονάδων στην περιοχή του κέντρου, ιδιαίτερα εντός ορίων του ιστορικού πυρήνα. Οι πρόνοιες του «Σχεδίου Περιοχής Κέντρου» καθώς και οι κανονισμοί του ΚΟΤ(αριθμός δωματίων, χώροι στάθμευσης κλπ) θα πρέπει να γίνουν πιο ελαστικές. Παρατηρούμε σήμερα μεγάλο αριθμό αξιόλογων ιστορικών κτηρίων να είναι παραδομένα στην εγκατάλειψη και ερήμωση ενώ θα μπορούσαν κάλλιστα να αναπτυχθούν σε μικρές μονάδες της τάξης των πέντε-έξι δωματίων. Τέτοιες μονάδες μπορούν εύκολα να συνυπάρξουν ακόμα και σε οικιστικές ζώνες.
- Μονάδες μεγαλύτερης δυναμικότητας μπορούν να χωροθετηθούν κατά μήκος του παραλιακού μετώπου στα πρότυπα του ιστορικού ξενοδοχείου Continental.

ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ

- Αυξημένα κίνητρα για διατηρητέες οικοδομές εντός του ιστορικού κέντρου, όπως απαλλαγή από χώρους στάθμευσης και διευκολύνσεις επιθυμητών χρήσεων, όπως μικρές ξενοδοχειακές μονάδες, πολιτιστικά κέντρα και οικιστικές μονάδες.
- Ανάδειξη των διατηρητέων κτηρίων, ιδιαίτερα των μνημείων, με τον κατάλληλο φωτισμό, σύμφωνα με τα σύγχρονα διεθνή πρότυπα.

ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΜΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΣΗΜΑΣΙΑ

ΠΑΛΙΟ ΛΙΜΑΝΙ

Η πρόσφατη μεγάλη και αμφιλεγόμενη ανάπλαση δημιούργησε δυστυχώς αρνητικά τετελεσμένα.

- Απέκοψε αντί να ενώσει την πλατεία του Κάστρου από το παλιό λιμάνι.
- Εξαφάνισε την ελεύθερη θέαση του λιμανιού από την πόλη.
- Το νέο κτίστηκε σε βάρος της ιστορίας. “Παλιό Λιμάνι” δεν υπάρχει πια.
- Η σχεδιαζόμενη ισόπεδη σύνδεση του παραλιακού με την Φραγκλίνου Ρούζβελτ θα οξύνει το κυκλοφοριακό και θα αποκόψει τη φυσική κίνηση από την πλατεία του Κάστρου προς το λιμάνι.

Επειδή οι εμπειρία έδειξε πως οι στρεβλώσεις δεν πρέπει να διαιωνίζονται και να δημιουργούν οδυνηρά τετελεσμένα, θα εξετάσουμε μαζί με τους πολίτες τρόπους επίλυσης των προβλημάτων αυτών.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΓΣΟ

Δυστυχώς η υπάρχουσα παρέμβαση δεν κατάφερε να εντάξει τις αναμενόμενες ανθρώπινες δραστηριότητες, με αποτέλεσμα την αποξένωση του χώρου από τον αστικό ιστό. Μόνο η μαρμαρίνη επιγραφή θυμίζει ότι κάποτε το ΓΣΟ αποτελούσε κοιτίδα πολιτισμού και αθλητισμού, μεγαλώνοντας γενιές και γενιές Λεμεσιανών.

Η αποτυχία της ανάπτυξης είναι ορατή με γυμνό μάτι. Οι εικόνες ντροπής και βανδαλισμών αποδεικνύουν ότι η βασική ιδέα πάνω στην οποία στηρίχθηκε η ανάπτυξη έχει αποτύχει και χρειάζεται να εξεταστούν εναλλακτικές λύσεις. Επιβάλλεται εκ νέου σχεδιασμός με αναφορές στην ιστορία και την παλαιότερη χρήση του χώρου και καλύτερη οπτική και φυσική σύνδεση με το παραλιακό μέτωπο. Πρέπει να βρούμε τρόπους να αναδείξουμε την ιστορικότητα του ΓΣΟ και να αξιοποιήσουμε κατάλληλα το χώρο προς όφελος του δημοτών. Προτείνεται να ξεκινήσει δημόσια διαβούλευση προκειμένου να ακουστούν και να καταγραφούν οι απόψεις και οι προτάσεις των δημοτών για την αναγέννηση του ΓΣΟ. Ο Δήμος Λεμεσού μπορεί να οργανώσει διαγωνισμό ιδεών και ηλεκτρονικό δημοψήφισμα για την ανάπλαση του ΓΣΟ. Οι πιθανές λύσεις μπορεί να είναι από μικρο-αλλαγές στην υφιστάμενη ανάπτυξη μέχρι ριζική ανακατασκευή του χώρου. Αυτό θα αποφασίσει ο κόσμος της Λεμεσού αφού ακούσει ιδέες και προτάσεις και αφού εξετάσουμε όλες τις παραμέτρους (οικονομικό κόστος, εκθέσεις ειδικών, πνευματικά δικαιώματα κ.α.). Για παράδειγμα, θα μπορούσε να γίνει ένα Μουσείο Αθλητισμού προς τιμή όλων των μεγάλων Λεμεσιανών αθλητών ή να συνδεθούν οι εκδηλώσεις που γίνονται στο Μόλο για τον Κατακλυσμό και να δημιουργηθεί ένας πολυχώρος για δραστηριότητες νέων. Ανεξάρτητα όμως, από το είδος της ανάπτυξης, προέχει να προστατεύσουμε το χώρο από τους βανδάλους και να αναδείξουμε την αθλητική και πολιτιστική κληρονομιά του ΓΣΟ. Όλα αυτά ασφαλώς που αφορούν το ΓΣΟ θα πρέπει να γίνουν σε συνεννόηση με τον ιδιοκτήτη του χώρου, τον ΚΟΑ.

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΗΠΟΣ

Το μοναδικό στην ουσία μεγάλο αστικό πάρκο του Δήμου παραμένει περικόλειστο και αποκομμένο από τον περιβάλλοντα χώρο και την παραλία απέναντι.

Προτείνουμε:

- Σύνδεση του με την παραλία και τις περιμετρικές αρτηρίες.
- Απελευθέρωση του περικόλειστου σήμερα πρασίνου και ενοποίηση του με πράσινες διαδρομές κατά μήκος της παραλίας και των εφαπτόμενων δρόμων.

ΠΑΡΑΛΙΑΚΟ ΜΕΤΩΠΟ ΜΕΤΑΞΥ ΚΗΠΟΥ ΚΑΙ ΠΑΛΙΟΥ ΛΙΜΑΝΙΟΥ

Υπήρξε κάποτε ο πιο ζωτικός νευρώνας του πολεοδομικού ιστού και διαδραμάτισε τον πιο καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη και διαμόρφωση του ιστορικού κέντρου. Για πολλές δεκαετίες υπήρξε ο σημαντικότερος τόπος συγκέντρωσης ανθρώπινων δραστηριοτήτων και ο άξονας σύνδεσης του ιστορικού κέντρου με το υγρό στοιχείο.

Θεωρούμε αυτονόητο πως στόχος του πολεοδομικού σχεδιασμού πρέπει είναι η αποκατάσταση της συνέχειας του δομημένου περιβάλλοντος και της απρόσκοπτης σύνδεσης του με τη θάλασσα. Η δημιουργία τετελεσμένων λόγω παλαιότερων στρεβλώσεων, μπορεί και πρέπει να αντιστραφεί και όχι να διαιωνιστεί.

Γι' αυτό προτείνουμε:

- Παρά την δημιουργία τεράστιας μαρίνας δυτικά της περιοχής, η Λεμεσός εξακολουθεί να στερείται βασικές παραστάσεις μιας Μεσογειακής παραθαλάσσιας πόλης με την ανοικτή θέαση της θαλάσσιας κίνησης των σκαφών. Προτείνουμε να μελετηθεί η δημιουργία μικρών προβλήτων για προσωρινό ελλιμενισμό σκαφών, με ελεύθερη οπτική και φυσική σύνδεση με το παραλιακό μέτωπο. Αυτές θα μπορούσαν να λειτουργήσουν και

σαν σταθμοί για γραμμές “θαλάσσιων ταξί”, προς άμβλυση της κυκλοφοριακής ασφυξίας που παρατηρείται στο κέντρο.

- Το μέτωπο των κτηρίων κατά μήκος του μόλου πρέπει να συμβάλλει στο να επανακτήσει η περιοχή τον παλιό της χαρακτήρα σαν η φυσική απόληξη του δομημένου ιστορικού κέντρου σε σχέση με το παράκτιο μέτωπο και σαν τόπος συνάθροισης, ψυχαγωγίας και περιπάτου. Οι νέες σύγχρονες κατασκευές, επιβάλλεται να εντάσσονται σε ύψος, ύψος και κλίμακα με τα ιστορικά κτήρια της περιοχής, όπως το πρώην ξενοδοχείο Continental, το κτήριο της μητρόπολης, η Φραγκοκκλησιά, η εκκλησία Αγίας Νάπας και άλλα.
- Να ενθαρρυνθούν οι λειτουργίες χώρων αναψυχής και μικρών ξενοδοχειακών μονάδων κατά μήκος του μετώπου του μόλου.
- Δημιουργία νέων κέντρων αναψυχής στην παραλία μπροστά από ΓΣΟ και δημόσιο κήπο ούτως ώστε να αντικατασταθούν οι αντιαισθητικές και πρόχειρες προσθήκες και παρεμβάσεις. Οι νέες κατασκευές να είναι υπερυψωμένες, ελαφριές και διαμπερείς για να μην επηρεάζεται η οπτική επαφή με την θάλασσα.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ

- Ενοποίηση του περιφραγμένου χώρου του Κάστρου με τις γύρω πλακοστρώσεις με στόχο τη δημιουργία μιας ενιαίας πλατείας και την ελεύθερη σύνδεση του μνημείου με τον περιβάλλοντα χώρο.
- Απομάκρυνση των αυθαίρετων κατακόρυφων και οριζόντιων στοιχείων, ούτως ώστε να αναδεικνύονται αντί να αποκρύβονται τα κτήρια, να ενισχυθεί η αίσθηση της πλατείας και να ελευθερωθούν οι φυσικές διαδρομές και δραστηριότητες.
- Κατάλληλος εξειδικευμένος φωτισμός του μνημείου και τις γύρω περιοχής σύμφωνα με τα σύγχρονα διεθνή πρότυπα. Ο φωτισμός πρέπει να αποσκοπεί κύρια στην ανάδειξη του μνημείου και όχι του περιβάλλοντος χώρου.

- Δραστικές μορφοπλαστικές παρεμβάσεις σε νεότερα κτήρια που προσβάλλουν τον ιστορικό χαρακτήρα και την αισθητική της περιοχής.
- Τα έργα ανάπλασης της περιοχής του Μεσαιωνικού Κάστρου απέτυχαν να αναδείξουν τμήματα του αρχαίου ιστού που αποκαλύφθηκε κατά την διάρκεια των εργασιών, καλύπτοντας έτσι αιώνες ιστορίας. Χρειάζεται μελέτη σταδιακής, οργανωμένης και σε βάθος χρόνου ανάδειξης των θαμμένων αρχαιοτήτων, με τρόπο που να μην επηρεάσει αρνητικά τη λειτουργία των κέντρων αναψυχής και καταστημάτων.

ΠΛΑΤΕΙΑ ΗΡΩΩΝ

- Επέκταση της πλακόστρωτης πλατείας μέχρι τις προσόψεις των εφαπτόμενων κτηρίων και στις τέσσερις πλευρές. Η διέλευση οχημάτων, όπου αυτή χρειάζεται, μπορεί να οριοθετηθεί με κατάλληλη ανάγλυφη σήμανση ή χαμηλά στοιχεία. Θα ενισχυθεί έτσι η αίσθηση της ενιαίας πλατείας με το μέτωπο των κτηρίων περιμετρικά και θα διευκολυνθούν οι δραστηριότητες και συνδέσεις.
- Να επανασχεδιαστούν οι όψεις κτηρίων και να γίνουν οι κατάλληλες παρεμβάσεις για επίτευξη αισθητικής βελτίωσης και ανάδειξης του τετράπλευρου μετώπου.
- Σύνδεση της Πλατείας μέσω δικτύου πεζοδρόμων με Ανεξαρτησίας, Αγίου Ανδρέου, Γλάδστωνος και περιοχή Δημοτικής Βιβλιοθήκης.
- Επιβολή ομοιομορφίας στην υπαίθρια επίπλωση και στα στοιχεία σκίασης των κέντρων αναψυχής.
- Να ενθαρρυνθούν χρήσεις ψυχαγωγίας με ντόπιο παραδοσιακό χαρακτήρα.

ΟΔΟΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

- Θα γίνει μελέτη για άμεση μονοδρόμηση της με ελεγχόμενη και περιοδική κυκλοφορία οχημάτων. Εννοείται ότι θα προηγηθούν διαβουλεύσεις με τους επηρεαζόμενους καταστηματάρχες και τους δημότες.
- Ενοποίηση μετώπων για ομοιομορφία και συνέχεια με κατάλληλο σχεδιασμό, ομοιόμορφα στέγαστρα και επίπλωση δρόμου. Στόχος η κεντρικότερη αρτηρία της πόλης να προσδίδει την εικόνα ενιαίου εμπορικού κέντρου.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΝΑΕΡΙΟΥ

Η περιοχή του εναερίου αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κόμβους, αφού εκεί τέμνονται οι δυο κυριότεροι οδικοί άξονες της πόλης, η Λεωφόρος Μακαρίου Γ' και η παραλιακή λεωφόρος. Ιστορικά συνδέθηκε με την αποβάθρα και τις εναέριες φορτοεκφορτώσεις εμπορευμάτων.

Προτείνουμε τα πιο κάτω:

- Αξιοποίηση της δημοτικής αυτής περιουσίας μέσα από τη συνεργασία δημόσιου-ιδιωτικού τομέα. Η τελική ανάπλαση θα πρέπει να περιλαμβάνει:
- Πολιτιστικό χώρο, όπου θα μπορούν να εκφραστούν ελεύθερα η νέοι μας (μουσικές συναυλίες, εικαστικές τέχνες, γκράφιτι κλπ).
- Δημιουργία υπερυψωμένης πλατείας με βυθισμένο χώρο στάθμευσης και υπέργειας προέκτασης προς την θάλασσα. Το κατάστρωμα μπορεί να εντάξει λειτουργίες αναψυχής και «εναερίου» περίπατου των πολιτών. Γενικά θα αποτελεί σύμβολο και σημείο αναφοράς της ιστορικής αυτής περιοχής του Εναερίου.

- Σύνδεση της περιοχής του εναερίου με την Ακτή Ολυμπίων, τον κόμβο Αγίου Νικολάου, και το Δασούδι με δίκτυο πεζόδρομων/ποδηλατόδρομων. Προτείνεται η διαπλάτυνση και δεντροφύτευση πεζοδρομίων κατά μήκος του παραλιακού δρόμου για διευκόλυνση των περιπατητών και για δημιουργία ικανοποιητικών υπαίθριων χώρων αναψυχής μπροστά από τα κτήρια ανατολικά και δυτικά της προτεινόμενης πλατείας. Διαπλάτυνση και δεντροφύτευση πεζοδρομίου που εφάπτεται της Λεωφόρου Μακαρίου και επέκταση του μέχρι τον κυκλικό κόμβο του Αγίου Νικολάου.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Τα τελευταία χρόνια, μετά την μεγάλη ανάπτυξη της μαρίνας στα νότια, την επικείμενη ανάπτυξη της περιοχής μεταξύ των δυο λιμανιών στα δυτικά και την γεινίαση με την διαρκώς αναπτυσσόμενη περιοχή του μεσαιωνικού κάστρου, η περιοχή αυτή εξελίσσεται σε ένα από τους πιο σημαντικούς κόμβους της περιοχής κέντρου. Ιδιαίτερο χαρακτήρα της προσδίδουν τα δυο λατρευτικά μνημεία, η εκκλησία του Αγίου Αντωνίου και το τζαμί Τζετίτ, τα οποία χωρίζει η στενή εκβολή του ποταμού Γαρύλλη.

Για την αναβάθμιση της περιοχής από υποβαθμισμένο κυκλοφοριακό κόμβο σε σημαντικό πολεοδομικό τόπο προτείνουμε:

- Αισθητική αναβάθμιση των δυο μνημείων και του περιβάλλοντος χώρου και ανάδειξη τους σε τοπόσημα της περιοχής.
- Η επέκταση της παραλιακής οδικής αρτηρίας να χωροθετηθεί νοτιότερα της εκκλησίας, ούτως ώστε να απελευθερωθεί το τμήμα που καταλαμβάνει το σημερινό οδόστρωμα μεταξύ εκκλησίας και ποταμού Γαρύλλη.
- Επέκταση του περιβόλου της εκκλησίας προς την όχθη του ποταμού Γαρύλλη για δημιουργία δημόσιας πλατείας Αγίου Αντωνίου.

- Αξιοποίηση της κοίτης του ποταμού για επέκταση του υγρού στοιχείου από την εκβολή του ποταμού μέχρι και την οδό Αγκύρας.
- Φυσική σύνδεση πλατείας Αγίου Αντωνίου με τζαμί Τζετίτ μέσω γέφυρας πάνω από το υγρό στοιχείο. Η γέφυρα να κατασκευαστεί με σύγχρονα υλικά (μπετόν, μέταλλο, ξύλο) που να προσδιορίζουν την εποχή κατασκευής της. Η προτεινόμενη “γέφυρα της επανασύνδεσης” θα προσδώσει στην ανάπτυξη ένα δυνατό συμβολισμό.
- Δυνατές συνδέσεις της περιοχής μέσω δικτύου πεζόδρομων με την πλατεία του μεσαιωνικού κάστρου, το παλιό λιμάνι, τη μαρίνα και την υπό μελέτη περιοχή μεταξύ των δύο λιμανιών.

ΠΑΛΙΑ ΑΓΟΡΑ

A. Επαναλειτουργία με την παλιά χρήση:

- Η προοπτική να επανέλθει η Παλιά Αγορά **βιώσιμα στη παλιά της λειτουργία**, προϋποθέτει την αντιμετώπιση μιας σειράς παραγόντων.
- **Κυριότερο πρόβλημα είναι η αποκέντρωση πληθυσμού και υπηρεσιών**, μαζί με την η συνεπακόλουθη απομάκρυνση των κατοίκων από την περιοχή. **Υπάρχει επίσης έντονο πρόβλημα πρόσβασης**, με την έννοια ότι οι δημοσιές συγκοινωνίες υπολειτουργούν και δυσλειτουργούν, ενώ χρήση ιδιωτικού αυτοκίνητου στο κέντρο της πόλης είναι ιδιαίτερα προβληματική (δυσχέρεια στην κίνηση και στάθμευση). Το πρόβλημα αυτό λειτουργεί ανασταλτικά στο να κατεβεί κάποιος από την περιφέρεια στο κέντρο για να αγοράσει και μεταφέρει στο σπίτι του, τη στιγμή που μπορεί να το κάνει με μεγαλύτερη άνεση, σε μια από τις σύγχρονες μεγάλες **υπεραγορές, κοντά στο σπίτι του**.

- Ο στόχος της επαναλειτουργίας της Παλιάς Αγοράς θα μπορούσε να επιτευχθεί, **αν εξασφαλιζόταν άνετη πρόσβαση και αν στην αγορά μέσα προσφέρονταν εξαιρετική ποιότητα σαφώς, καλύτερη από ότι προσφέρουν οι υπεραγορές** (εξαιρετικής ποιότητας ντόπια προϊόντα, προϊόντα βιολογικής καλλιέργειας, δυσκολοεύρετα προϊόντα και καλύτερες τιμές).

B. Υπαλλακτικές Προτάσεις αλλαγής χρήσης της Παλιάς Αγοράς.

Πρόταση 1.

- Η πιο απλή, αλλά και κοντινή στην παλαιότερη χρήση δυνατότητα είναι να γίνει ένας **συνδυασμός πώλησης κάποιων μόνο** (όχι όλων των παλιών) **προϊόντων, με ταυτόχρονη παροχή συναφών γαστρονομικών υπηρεσιών**, έτσι ώστε η Αγορά να είναι κατά το ήμισυ πωλητήριο και κατά το άλλο ήμισυ χώρος συνεύρεσης, ξεκούρασης και προ/γεύματος.
- Ο καθένα που θα εκθέτει προϊόντα προς πώληση δεν θα εξαρτάται μόνο αποκλειστικά από την απ' ευθείας πώληση των, αλλά και από την διάθεση μεταλλαγμένων μορφών των αρχικών προϊόντων του σε πελάτες - θαμώνες που θα κάθονται σε μπαρ, πάγκους ή τραπεζάκια.
- Έτσι λοιπόν ο κάθε πωλητής φρούτων θα μπορούσε να σερβίρει στον κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο του και φρουτοχυμούς, φρουτοσαλάτες, φρουτογλυκά, φρεσκοπλυμένα φρούτα στο πιάτο και φυσικά άλλα ανάλογα προϊόντα καφετηρίας (καφέδες αναψυκτικά, σάντουιτς κλπ).
- Ανάλογα ο πωλητής αλλαντικών και/ή τυριών θα μπορούσε να προσφέρει ντόπια ποτά (μπύρα, κρασί ή ζιβανία) με κύβους αλλαντικών και/ή τυριών, ενώ θα μπορούσε να διαθέτει και καλάθια δώρων κλπ.

- Θα μπορούσε να γίνεται μέχρι και διάθεση ξηρών καρπών, μαρμελάδων κλπ, ή και λαχανικών, αλλά είναι δύσκολο να εφαρμοστεί με κρέατα και ψαριά, λόγω της ευπάθειας, της μυρωδιάς, της δυσκολίας άμεσης διάθεσης και των περιορισμένων δυνατοτήτων μεταποίησης (εκτός κι αν είναι εστιατόριο) των.
- Τέτοιου είδους εγκατάσταση λειτουργεί περίφημα σε μια από τις παλιές μεγάλες αίθουσες, στον κύριο σιδηροδρομικό σταθμό του Cantenbury στην Αγγλία.

Πρόταση 2.

- Μια δεύτερη ρεαλιστική λύση είναι **να διατεθεί η Αγορά**, καθ' ολοκληρία, είτε εν μέρει, σε συνδυασμό και με την Πρόταση 1, **σε καλλιτέχνες και χειροτέχνες**, οι οποίοι να εκθέτουν και πωλούν τα έργα και προϊόντα τους, την ίδια στιγμή που ενδεχομένως θα δείχνουν στον κόσμο και πως τα παράγουν.

Πρόταση 3.

- Λόγω του μεγέθους και του ύψους της **θα μπορούσε να αποτελέσει χώρο αθλοπαιδιών του ΤΕΠΑΚ (γυμναστήριο, κλειστό γήπεδο μπάσκετ, βόλεϊ κλπ, ακόμα και κολυμβητήριο** θα μπορούσε να ενταχτεί εδώ) για τους φοιτητές που ήδη ευρίσκονται στο χώρο του Κέντρου για τα άλλα μαθήματα τους (όχι όμως και για το ευρύ κοινό, λόγω του προβλήματος πρόσβασης).

Πρόταση 4.

- Θα μπορούσε επίσης η Αγορά να λειτουργήσει ως **χώρος εστίασης για τους φοιτητές του ΤΕΠΑΚ**, καταλαμβάνοντας, είτε το σύνολο του χώρου ή μέρος του μόνο, οπότε θα μπορούσε να συνδυαστεί και με τις προηγούμενες Προτασεις

Πρόταση 5.

- Ακόμα και ως, η πολύ αναγκαία σήμερα, **επέκταση της Βιβλιοθήκης του ΤΕΠΑΚ** θα μπορούσε, μετά από κατάλληλες διαρρυθμίσεις, να λειτουργήσει η Παλιά Αγορά, αφού οι παρεχόμενοι υφιστάμενοι χώροι δεν επαρκούν, ενώ και το Μέγαρο Πηλαβάκη, εκτός από σχετικά απομακρυσμένο από τους χώρους του ΤΕΠΑΚ και μη ιδιαίτερα κατάλληλο για κάτι τέτοιο, έχει περιέλθει σε κατάσταση χρόνιας εγκατάλειψης.

Πρόταση 6.

- Λόγω του μεγέθους και του ύψους των οι Αίθουσες της Παλιάς Αγοράς **θα μπορούσαν εύκολα να αποτελέσουν το χώρο διαμόρφωσης θεατρικών και μουσικών σκηνών**, που να διατίθενται με τον ένα ή άλλο απλό κι εύκολο τρόπο (παραχώρηση, ενοικίασης, μίσθωση, κλπ) στην ΕΘΑΛ, Θέατρο Ένα, Θέατρο Versus και/ή άλλα Θεατρικά, Μουσικά και Χορευτικά Σχήματα της Πόλης. Κα
- Κάτι τέτοιο έχει ήδη γίνει με επιτυχία στη (μικρότερου μέγεθος) Παλιά Αγορά του Αγίου Παύλου στην Λευκωσία.

Πρόταση 7. Η λιγότερο επιθυμητή -ως μη αναγκαία- έσχατη λύση αντί της εγκατάλειψης και φυσικής φθοράς, είναι η απλή κι εύκολη στην πραγματοποίηση, επί ενοικίω **διάθεση της Αγοράς, όλης ή μέρους της, στους γύρω επιχειρηματίες καφεστιατορίων και μπαρ** της περιοχής, ως καλυμμένος και με ενιαία αισθητική χώρος επέκτασης, των ήδη υφιστάμενων όμορων επιχειρήσεων.

Παρατήρηση:

- Όλες οι πιο πάνω λύσεις, μαζί και με άλλες που ασφαλώς και θα υπάρχουν, χρήζουν **περεταίρω διερεύνησης ως προς την αναγκαιότητα τους, το βαθμό που συνεισφέρουν στην αναβάθμιση της περιοχής και του Κέντρου και της ευρύτερης πόλης και των αναγκαίων επενδύσεων για πραγματοποίηση των αλλαγών, αλλά**

και των τυχόν προβλημάτων, που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν οι νέες χρήσεις.

Γ. Παρεμφερής αναγκαιότητα:

- Η οποιαδήποτε αλλαγή χρήσης της Παλιάς Αγοράς δεν απαλλάσσει την διοίκηση της πόλης της Λεμεσού από την **ευθύνη να παρέχει εύκολα προσβάσιμους χώρους – υπαίθριους, άλλα και καλυμμένους- καθώς και άλλους υπαλλακτικούς χώρους διάθεσης αγροτικών και χειροτεχνικών προϊόντων σε παραγωγούς και λαϊκούς μεταποιητές**, σε κατάλληλες θέσεις στην εξωτερική περιφέρεια της πόλης.
- Η λειτουργία της υπαίθριας σαββατιάτικης αγοράς φρούτων και λαχανικών στο χώρο που προοριζόταν να καταστεί ο Κεντρικός Σταθμός Λεωφορείων, καθώς και τα διάφορα υπαιθρια «Παζαράκια» αποδεικνύουν τόσο την αναγκαιότητα αλλά και την βιωσιμότητα κάτι τέτοιου.
- Ως πρώτη λύση, θα μπορούσαν να αγοραστούν ή ενοικιαστούν προς τούτο -από κοινού ίσως και με άλλους Δήμους- **εγκαταλειμμένες άδειες εγκαταστάσεις βιομηχανιών/βιοτεχνιών στις δυο βιομηχανικές περιοχές και στην περιοχή των Τσιφλικουδιων.**

B.2 ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΑΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Οι περιοχές αυτές γεινιάζουν με το κέντρο, επομένως έχουν εύκολη πρόσβαση στις υπηρεσίες και λειτουργίες, ενώ συνδυάζουν στοιχεία υψηλού επιπέδου αστικών γειτονιών με αξιολογες κατοικίες (Αγία Ζώνη, Καθολική, Πέτρου και Παύλου, περιοχές γύρω από Νικοδήμου Μυλωνά και Ρήγα Φεραίου κλπ).

Το βασικότερο πρόβλημα που παρουσιάζουν είναι η αλλοίωση του εξαιρετικού τους χαρακτήρα με βασικά αίτια

- Την άστοχη ρυμοτόμηση

- Τη χωροθέτηση πολυκατοικίας
- Το κυκλοφοριακό
- Την περιβαλλοντική υποβάθμιση και οχληρία με τη στάθμευση οχημάτων που σχετίζεται με λειτουργίες σε γειτνιάζοντες κεντρικούς άξονες και την μείωση του πρασίνου
- Την απουσία πλαισίου προστασίας στο Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού.

ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ

Με ευχαρίστηση παρατηρούμε ότι το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως έχει προχωρήσει στο πρώτο μεγάλο βήμα με την κήρυξη ως διατηρητέων δυο κτηρίων της περιόδου του Μοντερνισμού. Η θέση του Δήμου Λεμεσού είναι επίσης θετική σε σχέση με το θέμα και μας ικανοποιεί ιδιαίτερα. Παρόλ' αυτά, μια πλειάδα αξιόλογων κτηρίων αυτής της εποχής, τα οποία αποτελούν σημαντικό κομμάτι της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, κινδυνεύουν με αφανισμό.

Γι' αυτό εισηγούμαστε:

- Άμεση καταγραφή και αρχειοθέτηση των αξιόλογων κτηρίων, δρόμων και περιοχών του Μοντερνισμού(1930-1974), κάτι το οποίο έχει ήδη αρχίσει από την Κίνηση Αρχιτεκτόνων Λεμεσού.
- Επίσπευση των διαδικασιών για κήρυξη των πιο αξιόλογων κτηρίων της περιόδου σε διατηρητέα.
- Πεζοδρομήσεις όπου είναι δυνατόν και ενίσχυση δημόσιου πρασίνου.
- Να μελετηθούν πιο ευέλικτοι τρόποι διατήρησης (κατάλληλες προσθήκες σε έκταση και ύψος, διατήρηση στοιχείων όψεων μόνο κλπ) όταν το επιτρέπει η μορφολογία και η τυπολογία των κτηρίων και αυτά δεν χαρακτηρίζονται ως μνημεία.
- Αυξημένα κίνητρα στους ιδιοκτήτες

ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ / ΝΕΑ ΚΤΗΡΙΑ

Γειτονιές όπως η Αγία Ζώνη, Πέτρου και Παύλου, Καθολική αποτελούν μοναδικά πρότυπα γειτονιάς και θα ήταν κρίμα να αφεθούν στην υποβάθμιση και αλλοίωση του χαρακτήρα τους.

Προτείνουμε:

- Ένταξη σε ΠΕΧ (Περιοχή Ειδικού Χαρακτήρα) αξιόλογων περιοχών/γειτονιών που κτίστηκαν στην περίοδο του μοντερνισμού (Αγία Ζώνη, Περιοχή Αθηναϊδείου, Καθολική, Πέτρου και Παύλου, περιοχή γύρω από Ρήγα Φεραίου και Νικοδήμου Μυλωνά).
- Σύνδεση αξιόλογων γειτονιών με δίκτυο πράσινων πεζών διαδρομών και ποδηλατόδρομων, με κατάλληλο φωτισμό και σηματοδότηση.
- Να διαφυλαχτεί ο μοναδικός χαρακτήρας της αστικής λεμεσιανής γειτονιάς με την εισαγωγή στο Τοπικό Σχέδιο περιορισμού των μονάδων σε οικόπεδο μέχρι και 4.
Θα αποφευχθεί έτσι το φαινόμενο που παρατηρείται τελευταία, της χωροθέτησης πολυκατοικιών σε γειτονιές με επικρατούσα χρήση την πανταχόθεν ελεύθερη κατοικία.

ΠΡΑΣΙΝΟ/ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- Ιεράρχηση τοπικού οδικού δικτύου για κατάργηση ασφαλτόστρωτων δρόμων για δημιουργία πράσινου δικτύου, στο οποίο οι μηχανοκίνητες κινήσεις να επιτρέπονται μόνο στους κατοίκους.
- Μονοδρομήσεις για διαπλάτυνση και φύτευση πεζοδρομίων.

- Οι γειτονιές αυτές, εκτός από τις εξαιρετικές κατοικίες, διακρίνονται και για τους θαυμάσιους κήπους με ντόπια φύτευση, όπως πεύκα, γιασεμιά, βασιλικούς και άλλα, που όμως παρουσιάζουν φθίνουσα τάση. Αξίζει τον κόπο να ενθαρρυνθούν παρόμοιες φυτεύσεις, για να επανέλθει στις γειτονιές μας η ευχάριστη αίσθηση της μυρωδιάς του πεύκου, του γιασεμιού και του βασιλικού.
- Η ανάπτυξη των Λανιτείων προσφέρει μια τεράστια ευκαιρία περιβαλλοντικής αναβάθμισης του ευρύτερου κέντρου, με την προϋπόθεση ότι επιτέλους το ιστορικό αυτό Σχολείο θα ανοίξει τις πύλες του στο Δημότη και θα του διαθέσει τους τεράστιους χώρους του για πράσινο περίπατο και άθληση.

ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΑΞΟΝΩΝ / ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Οι κυριότεροι οδικοί άξονες της περιοχής (Αγίας Φυλάξεως, Λεωφόρος Μακαρίου, Αγίας Ζώνης, Θεσσαλονίκης, Πλάτωνος) παρουσιάζουν σήμερα μια εικόνα απογοητευτική. Κυκλοφοριακή ασφυξία, απουσία πρασίνου και επαρκών πεζοδρομίων, άναρχη στάθμευση σε πεζοδρόμια, ακατάστατο μέτωπο κτηρίων και πολλά νεκρά σημεία.

Η ριζική ανάπτυξη των πιο πάνω αξόνων αποτελεί προτεραιότητα, αλλά απαιτεί μακρά μελέτη και διαβούλευση για

- Αναβάθμισή τους σε πράσινες οδεύσεις που να διευκολύνουν τη διέλευση πεζών και ποδηλατικών κινήσεων
- Δημιουργία χώρων στάθμευσης κατά μήκος του οδοστρώματος για κατευνασμό ταχυτήτων, ευκολότερη φυσική διακίνηση και αύξηση εμπορικότητας.
- Ένταξη των νεκρών σημείων με ενθάρρυνση νέων λειτουργιών.
- Αναβάθμιση και εξωραϊσμός όψεων για πρόσληψη αξιόλογου μετώπου κτηρίων.
- Απομάκρυνση παράτυπων κατασκευών και πινακίδων.

- Επιπλέον κατάλληλη σηματοδότηση, φωτισμούς και επίπλωση.

Θα επιδιωχτούν όμως και αμεσότερες μικρότερης έκτασης παρεμβάσεις που θα βελτιώνουν τη καθημερινότητα, το περιβάλλον και τις φυσικές κινήσεις. Όπως πιθανές μονοδρομήσεις σε κύριους και δευτερεύοντες άξονες με διαπλάτυνση πεζοδρομίων και δενροφυτεύσεις.

Να αναφερθεί εδώ χαρακτηριστικά η οδός **Θέκλας Λυσιώτη** όπου συνυπάρχουν δύο παράλληλοι δρόμοι διπλής κυκλοφορίας με στενή αλέα στο ενδιάμεσο. Θα μπορούσε με την άμεση παρέμβαση που επιβάλλει η πιο απλή λογική να μετατραπεί σε μια ωραία πράσινη σύνδεση/διαδρομή της πόλης.

B.3 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ – ΜΕΓΑΛΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ

Βλέπετε σχετική αναφορά στη θεματική ενότητα ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΞΕΧΑΣΜΕΝΗ ΛΕΜΕΣΟ

B.4. ΠΑΛΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΕΜΕΣΟΥ

Ο **Γενικός Σχεδιασμός** να αποσκοπεί στην δημιουργία ενός μεγάλου αστικού πάρκου πολιτισμού και ψυχαγωγίας, ελεύθερου από περιφράξεις, μέσα στο οποίο να είναι ενταγμένα αρμονικά τα διατηρητέα βιομηχανικά κτήρια και γενικότερα το δομημένο περιβάλλον της περιοχής. Να δοθεί προτεραιότητα στη φυσική κίνηση με τη δημιουργία δικτύου πεζόδρομων και ποδηλατόδρομων και να αποφευχθεί κατά το δυνατόν η διακίνηση αυτοκινήτων. Να εξεταστεί ένταξη της περιοχής σε Σχέδιο Αναδασμού, για διευκόλυνση των επιδιώξεων του Γενικού Σχεδιασμού.

Ειδικότερα

- Ανάδειξη και αξιοποίηση των διατηρητέων βιομηχανικών κτηρίων και κατασκευών (σιλό, δεξαμενές, είσοδοι ελέγχου, στέγαστρα κλπ). Η διατήρηση δεν πρέπει να αποκλείει νέες ελεγχόμενες κατασκευές/προσθήκες με σύγχρονα υλικά και

μεθόδους κατασκευής. Να ενθαρρυνθεί η μετατροπή τους σε μουσειακούς, πολιτιστικούς και ψυχαγωγικούς χώρους ήπιας μορφής. Πχ το εργοστάσιο του ΣΟΔΑΠ θα μπορούσε να στεγάσει έκθεση οινοποιίων ή/και μουσείο οινοποιίας.

Ο περιβάλλον χώρος των βιομηχανικών κτηρίων μπορεί να εντάξει λειτουργίες ανοικτής συνάθροισης και υπαίθριων πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

- Δημιουργία πλατιάς προκυμαίας κατά μήκος της ακτής με αποκλειστική χρήση από πεζούς και ποδηλάτες και ήπια μέσα μαζικής μεταφοράς (πχ μικρά ηλεκτροκίνητα οχήματα), με παράλληλη ένταξη πολιτιστικών, ψυχαγωγικών και άλλων ποικίλων δραστηριοτήτων. Η είσοδος σε άλλα οχήματα, να είναι ελεγχόμενη και να επιτρέπεται μόνο για σκοπούς τροφοδοσίας και άμεσης ανάγκης.
- Η Ακταία Οδός παρουσιάζει μια μοναδική ευκαιρία για δημιουργία ενός τόπου αποκλειστικά αφιερωμένου στη ανάγκη του ανθρώπου για επαφή με το υγρό στοιχείο και το φυσικό και δομημένο περιβάλλον, μακριά από καυσαέρια και ηχορύπανση. Εξ' άλλου το μοντέλο της παράκτιας οδού υπάρχει ήδη σε έκταση περίπου είκοσι χιλιομέτρων ανατολικότερα της περιοχής, η δε Φραγκλίνου Ρούζβελτ είναι ήδη αρκετά κοντά στην ακτή
- Διατήρηση της λειτουργίας του καρνάγιου και επανασχεδιασμός με στόχο την αναβάθμιση του. Επαναχωροθέτηση του, κατά προτίμηση σε κάθετο άξονα προς την παραλία.
- Καθορισμός ζωνών για δημιουργία γραφειακών, οικιστικών και ξενοδοχειακών μονάδων, αλλά σε ισορροπία με τις χρήσεις των διατηρητέων, τα οποία πρέπει να αναδεικνύονται σαν τα ιστορικά κτήρια της περιοχής και να καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ανάπτυξης.
- Σε σχέση με τα καινούργια κτήρια, επιβολή κανονισμών για δημιουργία ομοιόμορφων κτηριακών όγκων με προτάσεις όπως καθορισμός ελάχιστων και μέγιστων διαστάσεων όψεων, ελάχιστου και μέγιστου αριθμού ορόφων κλπ.

- Να χωροθετηθούν μεγάλοι οργανωμένοι χώροι στάθμευσης, έτσι ώστε να μειωθεί το εμβαδόν της απαιτούμενης επιφάνειας και να μειωθούν οι είσοδοι και μετακινήσεις οχημάτων.
- Να μειωθεί το επιτρεπόμενο ποσοστό κάλυψης και η εξάντληση του συντελεστή δόμησης να γίνει με προσθήκη ορόφων.
- Σχεδιασμός φυσικής και οπτικής σύνδεσης με την περιοχή βορείως της Λεωφόρου Φραγκλίνου Ρούσβελτ.

Γ. ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΨΗΛΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ

Το παραθέτουμε σαν ξεχωριστό κεφάλαιο, αφού τα τελευταία χρόνια η πόλη διαρκώς ψηλώνει, αλλά με τρόπο άναρχο ως συνήθως και χωρίς κανένα σχεδιασμό. Πρόκειται για αρκετά σοβαρό θέμα που θα καθορίσει στα αμέσως επόμενα χρόνια την εικόνα της πόλης μας, γι' αυτό χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή και μελετημένη προσέγγιση.

- Η χωροθέτηση ψηλών κτηρίων να γίνεται οργανωμένα σε συγκεκριμένες περιοχές, είτε δομημένες είτε κενές και δομήσιμες. Της χωροθέτησης θα πρέπει να προηγούνται οι απαραίτητες μελέτες και δημόσιες παρουσιάσεις/ διαβουλεύσεις.
- Η χωροθέτηση να σχεδιάζεται με στόχο την δημιουργία κέντρου, με δημόσιους χώρους πρασίνου, πεζόδρομους/ ποδηλατόδρομους και χώρους συνάθροισης. Το ζωντανό κέντρο που θα δημιουργηθεί, να εντάσσεται στον πολεοδομικό ιστό με δυνατές και ποικίλες συνδέσεις.
- Να αποφύγουμε την κατασκευή κτηρίων που θα μεταβληθούν μελλοντικά σε νεκρά σημεία του αστικού ιστού. Η χωροθέτηση ψηλών κτηρίων με μόνο κριτήριο την πώληση διαβατηρίων, δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή.
- Της αδειοδότησης να προηγείται διαβούλευση με τους επηρεαζόμενους κατοίκους.

6. ΔΗΜΟΣ ΜΕ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

- Ο Δήμος να επανακτήσει το **φυσικό του ρόλο** μέσα από την πρωταγωνιστική συμμετοχή του, το συντονισμό και τη στήριξη προς κρατικές και ιδιωτικές υπηρεσίες και φορείς κοινωνικής μέριμνας.
- Πρακτική στήριξη στις ιδιωτικές πρωτοβουλίες κοινωνικών υπηρεσιών σε θέματα στέγασης, παροχής διευκολύνσεων και χρήσης δημοτικών εγκαταστάσεων.
- Προγράμματα ημερήσιας φροντίδας παιδιών, ηλικιωμένων, κέντρα απασχόλησης νεολαίας, αντιμετώπισης των αστέγων, της εφηβικής παραβατικότητας κλπ.
- Προώθηση πλήρους προσβασιμότητα για ΑΜΕΑ σε δημόσια και μεγάλα ιδιωτικά κτήρια μέσα από παροχή κινήτρων, απελευθέρωση πεζοδρομίων κέντρου πόλης από εμπόδια
- Πόλη φιλική προς ασθενείς Αλτσχάιμερ
- Προώθηση πολεοδομικών κινήτρων για προγράμματα κοινωνικής στέγασης για νέα ζευγάρια σε μεγάλες ιδιωτικές αναπτύξεις
- Επανεξέταση των δημοτικών τελών με στόχο τη μείωσή τους ειδικά για τις ευάλωτες ομάδες των Λεμεσιανών
- Αύξηση των επιπέδων αστυνόμευσης και ασφάλειας των πολιτών

Προτάσεις:

6.1 Υιοθετούμε τις θέσεις της Οργάνωσης Πραπληγικών για τις πόλεις:

1. **Μεταμόρφωση των πόλεων για να γίνουν προσβάσιμες στο μέγιστο δυνατό βαθμό**
  - a. Εισαγωγή της φιλοσοφίας ‘Σχεδιασμός για Όλους’ με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση και ενσωμάτωση των πολιτών αλλά και τουριστών
  - b. Αυστηρή εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά την προσβασιμότητα
  - c. Εφαρμογή μέτρων για ενθάρρυνση των ιδιοκτητών παλαιών κτιρίων για να γίνουν προσβάσιμα

- d. Ανακατασκευή των παλιών κομματιών της πόλης για να γίνουν προσβάσιμα και φιλικά στα άτομα με σοβαρές κινητικές αναπηρίες
  - e. Δημιουργία προσβάσιμων κοινόχρηστων χώρων υγιεινής στα δίκτυα των πεζοδρόμων σε πολυσύχναστες περιοχές και πυρήνες παλαιών πόλεων
2. **Υιοθέτηση καλών πρακτικών από άλλες Ευρωπαϊκές χώρες που διακρίνονται στο διαγωνισμό European Access City Award**, ενός θεσμού που αναγνωρίζει και επιβραβεύει την πρόθεση και δράσεις πόλεων για να διασφαλιστεί ίση πρόσβαση σε θεμελιώδη δικαιώματα και να αναβαθμίσει την ποιότητα ζωής των κατοίκων ενώ παράλληλα να διασφαλίσει ότι όλοι οι πολίτες έχουν ίση πρόσβαση σε όλα όσα προσφέρει η πόλη.
  3. **Προσφορά προσβάσιμων δημόσιων μεταφορών για εύκολη και φθηνή διακίνηση** στις πόλεις μας
  4. **Ανάπτυξη υπηρεσιών για υποστήριξη ατόμων με βαριές αναπηρίες, ηλικιωμένων και ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες**
    - a. Κατ' οίκον φροντίδα
    - b. Διακίνηση με προσβάσιμα μέσα
    - c. Άλλες κοινωνικού τύπου υπηρεσίες

Λειτουργία γραφείου εντός του Δήμου με αρμοδιότητες για προώθηση των πιο πάνω με ξεκάθαρο στόχο τη μεταμόρφωση των πόλεων, τόσο το δομημένο περιβάλλον αλλά και των υπηρεσιών που προσφέρονται

6.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΤΕΓΗΣ

Η στεγαστική πολιτική του δήμου Λεμεσού είναι κατώτερη των περιστάσεων και της ιστορίας του δήμου. Είναι κρίμα γιατί η Λεμεσός υπήρξε πρωτοπόρα στον τομέα αυτό. Οι εργατικές «πολυκατοικίες», όπως για ονόμαζαν οι Λεμεσιανοί στέγασαν εκατοντάδες οικογένειες εργατών στον Άγιο Νικόλα, Εναέριο, και Άγιο Ιωάννη. Τα απομεινάρια αυτών των πολυκατοικιών

σήμερα στον Άγιο Νικόλα μόνο ντροπή προκαλούν γιατί κατοικούν συμπολίτες μας μέσα σε έτσι συνθήκες.

Τι θα κάνουμε εμείς:

Η πρόταση μας είναι να βάλουμε ξανά την κοινωνική στέγαση στην ατζέντα του δήμου. Και μάλιστα στις πρώτες προτεραιότητες του δήμου. Γιατί η ανάγκη για στέγαση σήμερα, ιδιαίτερα για νεαρά ζευγάρια είναι μεγαλύτερη από ποτέ. Θα αξιοποιήσουμε την ιδιότητα του Δήμου ως Πολεοδομικής Αρχής για να εφαρμόσουμε προγράμματα κοινωνικής στέγης. Με βάση το Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού, η Πολεοδομική Αρχή μπορεί να δώσει πολεοδομικά κίνητρα σε ενιαίες οικιστικές αναπτύξεις, είτε πολυκατοικίες διαμερισμάτων είτε αναπτύξεις σπιτιών. Κάτω από τις πρόνοιες αυτές μπορεί να δοθεί αύξηση του ανώτατου επιτρεπόμενου συντελεστή δόμησης κατά 25%, νοουμένου ότι μέρος των επιπρόσθετων οικιστικών μονάδων που θα χτιστούν θα δοθούν για χρήση ως οικονομικά προσιτές οικιστικές μονάδες σε αρμόδιους για στεγαστική πολιτική φορείς (π.χ. ΚΟΑΓ). Οι περιπτώσεις αυτές αφορούν αναπτύξεις σε 4 ή περισσότερα οικόπεδα σε οποιαδήποτε περιοχή, εκτός από περιοχές ειδικού χαρακτήρα. Οι επιπρόσθετες αυτές οικιστικές μονάδες θα είναι ενσωματωμένες στην οικιστική ανάπτυξη χωρίς να διαφέρουν εξωτερικά από τις υπόλοιπες μονάδες. Υπάρχει μάλιστα δυνατότητα, ως αντάλλαγμα της παροχής κινήτρων, αυτές οι προσιτές οικιστικές μονάδες να διατίθενται και σε άλλο τεμάχιο εντός της ίδιας ή γειτονικής περιβαλλοντικής περιοχής.

Με την αξιοποίηση αυτών των προνοιών του τοπικού σχεδίου μπορεί να προωθηθεί η στεγαστική πολιτική του δήμου που και κοινωνικά ωφέλιμη θα είναι αλλά και θα ενισχύσει ακόμα περισσότερο την ιδιωτική οικοδομική πρωτοβουλία.

7. ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΑΡΚΑ – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ

- Αναβάθμιση υπηρεσιών καθαριότητας του δήμου ώστε να γίνει η Λεμεσός μια πραγματικά καθαρή πόλη
- Σύγχρονες λύσεις στο απαράδεκτα ψηλό κόστος αποκομιδής σκουβάλων και διαχείρισης αποβλήτων
- Αποκατάσταση της εικόνας εγκατάλειψης στα δημοτικά πάρκα
- Να γίνει η πόλη μια πράσινη πόλη, να φυτευτούν παντού δέντρα, να δημιουργηθούν αστικές εστίες πρασίνου, να τερματιστεί η εικόνα εγκατάλειψης των πάρκων και των χώρων πρασίνου μέσα από την ενθάρρυνση της εθελοντικής εμπλοκής των δημοτών.
- Προώθηση μητροπολιτικού πάρκου στη βόρεια περίμετρο της Λεμεσού
- Χαρτογράφηση θορύβου και αποφασιστική αντιμετώπιση της ηχορύπανσης
- Αντιμετώπιση της ρύπανσης των παραλιών με έγκαιρες λύσεις και όχι λύσης της τελευταίας στιγμής κάθε Αύγουστο.
- Αύξηση των επιπέδων αστυνόμευσης και ασφάλειας των πολιτών
- Μέτρα και υποδομές άθλησης και υγιούς απασχόλησης σε όλες τις συνοικίες και σε όλες τις γειτονιές.
- Βελτίωση της εξυπηρέτησης του πολίτη από τις δημοτικές υπηρεσίες, αρχές εταιρικής διακυβέρνησης και χρήση τεχνολογίας και διαδικτύου.
- Η Λεμεσός να αρχίσει να γίνεται μια «έξυπνη πόλη».

Αναλυτικότερα:

7.1 Διαχείριση Αστικών Αποβλήτων

Στο θέμα της διαχείρισης των αστικών αποβλήτων η Κύπρος αντιμετωπίζει μεγάλες προκλήσεις.

Από την μια για λόγους αντιμετώπισης των κλιματικών αλλαγών αλλά και για ευρύτερους λόγους προστασίας του περιβάλλοντος, είμαστε υποχρεωμένοι να μειώσουμε τις ποσότητες των αποβλήτων μας τα δε απόβλητα τα οποία αναπόφευκτα δημιουργούνται, να επαναχρησιμοποιούνται ή να

ανακυκλώνονται στον μέγιστο δυνατό βαθμό. Οι υποχρεώσεις μας αυτές προέρχονται από συγκεκριμένες ευρωπαϊκές οδηγίες οι οποίες καθορίζουν αναλυτικά

- Την ιεραρχία των δράσεων ως ακολούθως:
  1. Μείωση της ποσότητας των αποβλήτων
  2. Επαναχρησιμοποίηση
  3. Ανακύκλωση
  4. Ανάκτηση
  5. Διάθεση
- Την διαλογή των αποβλήτων στην πηγή (στο νοικοκυριό)
- Την χωριστή συλλογή των διαφόρων τύπων αποβλήτων (πλαστικά, μέταλλα, χαρτί, γυαλί, οργανικά)
- Την κομποστοποίηση των οργανικών αποβλήτων
- Την ανακύκλωση των αποβλήτων στον μέγιστο δυνατό βαθμό
- Την μείωση της υγειονομικής ταφής των αποβλήτων στον χαμηλότερο δυνατό βαθμό
- Κλείσιμο των χωματερών
- Την αντιμετώπιση των αποβλήτων όχι σαν πρόβλημα αλλά σαν πόρο. Αυτό οδηγεί στην δημιουργία μιας κυκλικής οικονομίας όπου τα απόβλητα του ενός είναι πόρος για κάποιον άλλο και έτσι δεν σπαταλούνται πολύτιμες πρώτες ύλες.

Δυστυχώς η Κύπρος υστερεί πολύ στον τομέα αυτό διότι

- Είμαστε στην κορυφή της ευρωπαϊκής ένωσης στην παραγωγή αποβλήτων ανά κεφαλή πληθυσμού
- Παρά τις μέχρι τώρα προσπάθειες ο βαθμός ανακύκλωσης εξακολουθεί να είναι χαμηλός
- Ένα μεγάλο ποσοστό των αποβλήτων μας της τάξης του 75% - 80% εξακολουθεί να καταλήγει σε χωματερές
- Οι χωματερές μας έπρεπε να κλείσουν από το 2010. Αντί αυτού εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται σε βαθμό που τώρα είναι υπερπλήρεις και το πρόβλημα της διάθεσης των αστικών αποβλήτων τα αμέσως επόμενα χρόνια είναι ιδιαίτερα πιεστικό.

- Αντί να εφαρμόσουμε τις δράσεις ιεραρχικά όπως αναφέρεται πιο πάνω αρχίζοντας από την μείωση των αποβλήτων, δημιουργούμε μεγάλες βιομηχανικές μονάδες στην Κόσιη και στο Πεντάκωμο για να επεξεργάζονται τους όγκους των αποβλήτων με μεγάλο όμως οικονομικό και περιβαλλοντικό κόστος

Η αρμόδια αρχή για ανάληψη δράσεων σε εθνικό επίπεδο είναι το Τμήμα Περιβάλλοντος. Όμως η διαχείριση των αστικών αποβλήτων είναι μια συλλογική υπόθεση στην οποία εμπλέκονται εκτός από το Τμήμα Περιβάλλοντος και οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Δήμοι και Κοινότητες) και οι ίδιοι οι πολίτες.

Στο επίπεδο των Τοπικών Αρχών Αυτοδιοίκησης μπορούν να γίνουν πολλά όπως για παράδειγμα:

- Ενημέρωση των δημοτών για τις υποχρεώσεις τους αλλά και για τα οφέλη που προκύπτουν από την σωστή διαχείριση των αποβλήτων (κομποστοποίηση στο σπίτι, ανακύκλωση-διαλογή στην πηγή)
- Κομποστοποίηση των οργανικών αποβλήτων των δημόσιων χώρων (κλαδεύματα, γρασίδια κλπ)
- Εκστρατείες για μείωση αποβλήτων όπως οι πλαστικές σακούλες και οι πλαστικές μπουκάλες εμφιαλωμένου νερού
- Διακρίσεις – βραβεύσεις σε εταιρείες/καταστήματα/οργανισμούς που επιδεικνύουν ιδιαίτερη επίδοση στην διαχείριση των αποβλήτων όπως για παράδειγμα καταστήματα που δεν προσφέρουν πλαστικές σακούλες ή χρεώνουν ένα συμβολικό αποτρεπτικό ποσό
- Εφαρμογή κινήτρων για μείωση των αποβλήτων όπως για παράδειγμα το τέλος συλλογής σκυβάλων των δημοτών να υπολογίζεται αναλόγως της ποσότητας των αποβλήτων που παράγουν με την μέθοδο της προπληρωμένης σακούλας. Επίσης μπορεί να δίνεται κίνητρο υπό την μορφή μείωσης του τέλους συλλογής σκυβάλων σε όσους κάνουν κομποστοποίηση στο σπίτι

- Επίσπευση της δημιουργίας των Πράσινων Σημείων έτσι ώστε οι δημότες να μπορούν να εναποθέτουν εκεί ογκώδη απόβλητα όπως παλιά έπιπλα, μπάζα, ξύλα, κλαδεύματα κλπ αντί της ανεξέλεγκτης απόρριψης σε άδεια οικόπεδα που παρατηρείται τώρα.
- Επιτήρηση της συμπεριφοράς των δημοτών και επιβολή μικρών συμβολικών προστίμων στους παρανομούντες (ανεξέλεγκτη απόρριψη αποβλήτων, αποφυγή της διαλογής στην πηγή κλπ)

8. Η ΛΕΜΕΣΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

- Η τεράστια πολιτισμική κληρονομιά της Λεμεσού επιβάλλει την αναβάθμιση της σημερινής πολιτιστικής δραστηριότητας στην πόλη μας σε επίπεδα αντάξια αυτής της παρακαταθήκης.
- Να ανανεώσουμε και να προστατεύσουμε τις παραδοσιακές πολιτιστικές γιορτές της Λεμεσού από την πολιτιστική κόπωση
- Με όραμα και σοβαρό σχεδιασμό να δημιουργήσουμε νέους θεσμούς. Η Λεμεσός πρέπει να αξιοποιήσει το εξαιρετικό ανθρώπινο δυναμικό στον τομέα του πολιτισμού ώστε να προωθήσει για παράδειγμα μια μόνιμη λυρική σκηνή, μια βασική υποδομή μιας συμφωνικής ορχήστρας, να καθιερώσει ένα ετήσιο θεσμό θεάτρου-όπερας-μουσικής-χορού από κυπριακές παραγωγές που να έχουν διεθνή εμβέλεια και αίγλη.
- Να υιοθετηθούν άμεσα πρακτικά μέτρα στήριξης των ανθρώπων του πολιτισμού και της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Να δημιουργηθεί ένα Ταμείο Πολιτισμού, μέσα από το οποίο ο Δήμος, υλικά αλλά και ηθικά, να στηρίζει τους λεμεσιανούς καλλιτέχνες, με την αγορά έργων τους, και την οικονομική στήριξη τους σε περιπτώσεις εκθέσεων, συναυλιών, εκδόσεων, χορευτικών και θεατρικών παραστάσεων, κτλ.
- Ενθάρρυνση πρωτοβουλιών για δημιουργία βιώσιμων πυρήνων πολιτισμού στην καρδιά της πόλης, αλλά και στην περιφέρεια

Αναλυτικές προτάσεις:

8.1 ΛΥΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

Ο Δήμος Λεμεσού θα στηρίξει και θα συμπαρασταθεί στην κίνηση αυτή, στη βάση των εξής δεδομένων:

Έχουν ανέβει μέχρι τώρα με ενθουσιασμό κι επιτυχία ολοκληρωμένες οπερατικές παραστάσεις με αποκλειστικά οικονομικά μέσα και δυνάμεις από ιδιώτες. Το 1950 ανέβηκε η πρώτη ολοκληρωμένη όπερα στην Κύπρο, Διδώ και Αινείας από το μαέστρο Σόλωνα Μιχαηλίδη. Το 1955-56 οι όπερες Λουτσία Ντι Λάμμερμουρ-Λα Τραβιάτα και Ριγολέττο από το μαέστρο Δημήτρη Τιρίμο και από το 1982 μέχρι σήμερα οι παραστάσεις της Λυρικής Σκηνής με έδρα τη Λεμεσό, η οποία έχει τιμήσει πάμπολλες φορές την πόλη της και γενικότερα τη Κύπρο στο εξωτερικό. Μπορεί να λεχθεί μετά βεβαιότητας, ότι τέτοιοι άνθρωποι, που για δεκαετίες τώρα αγωνίζονται από μόνοι τους, για να προσφέρουν κάθε φορά στο κοινό τη δουλειά και τις γνώσεις τους αφιλοκερδώς, εάν όχι τις πλείστες φορές, καταβάλλοντας από την τσέπη τους τα τεράστια εκείνα ποσά που χρειάζονται να δαπανηθούν για ν' ανέβουν από σκηνής πολυσύνθετα και πολυδάπανα έργα ρισκάροντας κάθε φορά τη χρεωκοπία, πόσο μάλλον πιο πλατειά θα ήταν η προσφορά τους κάτω από τη μέριμνα και οικονομική συμπαράσταση ενός μόνιμου Πολιτιστικού φορέα, ο οποίος θα μπορούσε να συνενώσει όλα εκείνα τα ταλέντα και τους συντελεστές σ' ένα αδιαίρετο λειτουργικό σύνολο, που να μπορεί να δίνει διάφορες παραστάσεις μέσα στα πλαίσια του μουσικού θεάτρου! (Όπερα, Οπερέτα, Μιούζικαλ κ.λ.π.)

Θα πρέπει να ξεκινήσουμε όμως από την αρχή με υπομονή και συνέπεια, δίνοντας προτεραιότητα στη δημιουργία μιας μόνιμης επαγγελματικής Δημοτικής Χορωδίας και Ορχήστρας, ως βασική προϋπόθεση για τη συνοδεία κάθε μουσικο-θεατρικού σχήματος.

Σημειώνουμε ότι η Λεμεσός διέθετε κάποτε την δική της Ορχήστρα Δωματίου του Δήμου Λεμεσού, που αποτελούσε ένα στολίδι της πόλης μας και η οποία πολλές φορές έδωσε δείγματα της σοβαρής δουλειάς που επιτελούσε. Εάν δινόταν η ευκαιρία στο ορχηστρικό

αυτό συγκρότημα να εξελιχτεί και σταδιακά να συμπληρωθεί, θα μπορούσε μέχρι σήμερα να είχε αποτελέσει ένα ακόμη πλήρες συμφωνικό ορχηστρικό συγκρότημα στον τόπο μας.

Δυστυχώς το 1991 η ορχήστρα αυτή διαλύθηκε και τα μέλη της δεν έτυχαν της πρέπει υποστήριξης για αξιοποίηση και τελειοποίηση του ταλέντου τους και κατ' επέκταση της ίδιας της ορχήστρας της Λεμεσού.

Σημειώνουμε δε, ότι κάποια από τα μέλη της, στελεχώνουν σήμερα τη Κρατική Ορχήστρα στη Λευκωσία.

Θεωρούμε ότι πρέπει και μπορούν να εξευρεθούν τρόποι και μέσα, για την ανοικοδόμηση της τοπικής κλασικής κουλτούρας, προωθώντας τα ταλέντα του τόπου μας και παράλληλα στηρίζοντας και ενισχύοντας την ντόπια καλλιτεχνική δημιουργία.

Αντιλαμβανόμαστε ότι όλοι οι σχεδιασμοί αυτοί, προϋποθέτουν σκληρή δουλειά και συνέπεια, αλλά εκεί όπου υπάρχει θέληση, όλα μπορούν να πραγματοποιηθούν.

8.2 ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΔΗΜΟΥ ΛΕΜΕΣΟΥ

Εισηγούμαστε την επαναλειτουργία ενός δεκαπενθήμερου Διεθνούς Καλλιτεχνικού Φεστιβάλ Δήμου Λεμεσού, όπως είχε καθιερωθεί κάποτε από το Δήμο, όπου θα εναλλάσσονται παραστάσεις από Κυπριακά Καλλιτεχνικά Συγκροτήματα, όπως, Θεάτρου-Μπαλέτου-Όπερας-Όπερέτας-Συναντήσεις Χορωδιών- Ορχηστρικής μουσικής κ.α.